

أُصُولُ السُّنَّةِ لِلْإِمَامِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ

[6]

DE FUNDAMENTEN VAN DE SUNNAH

Al-'Imām Abū 'Abdillāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ḥanbal
ibn Hilāl ibn Asad ash-Shaybāniyy
164 NH - 241 NH رَحِمَهُ اللَّهُ

- de Imām van Aḥl as-Sunnah wa'l-Jamā'ah -

**Opgevolgd door de aanvulling uit
'De Geloofsleer van al-'Imām 'Aliyy ibn al-Madīniyy (234 NH)'**

Vertaling:

Abū Khuzaymah Rashīd ibn 'Abd as-Salām ibn al-Ḥusayn
al-Bū'bidiyy al-Ḥarrīshiyy al-Maṭālsiy

Islamhuys

Deze verhandeling komt uit het boek 'De Geloofsleer van Aḥl as-Sunnah: Een selectie authentieke verhandelingen van de Salaf & de klassieke Imams' (Islamhuys, 2023). Zie de laatste pagina in deze PDF voor een lijst van alle verhandelingen in het boek. [Klik hier om het boek te bestellen in de webwinkel.](#)

6.1 BIOGRAFIE VAN AL-'IMĀM AḤMAD IBN ḤANBAL (241 NH) ﷺ

Shaykh al-'Islām, de unieke Imām van Ahl as-Sunnah, de grootgeleerde in de verschillende islamitische wetenschappen en de *ḥadīth* geleerde van deze Ummah: Abū 'Abdillāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Hilāl ibn Asad ibn Idrīs ash-Shaybāniyy. Hij werd geboren in Bagdad in het jaar 164 NH. Zijn vader Muḥammad overleed op ongeveer dertigjarige leeftijd, toen Aḥmad drie jaar oud was, waardoor hij enkel door zijn moeder opgevoed werd. Hij begon met het vergaren van kennis op vijftienjarige leeftijd en studeerde bij veel geleerden in verschillende gebieden.^[1] Hij memoriseerde de Qur'ān, richtte zich op de overleveringen en studeerde de vele islamitische wetenschappen, totdat hij honderden duizenden overleveringen gememoriseerd had en een Imām werd in een breed scala aan vakgebieden.

Hij was een unieke geleerde qua kennis van de overleveringen, de wetgeving, de geloofsleer, de Sunnah, taal, Qur'anische exegese en andere wetenschappen, waarbij zijn werk *al-Musnad* (40.000 overleveringen) een van de pieken van zijn kennis en memorisatie vertegenwoordigd. Ook staat hij erom bekend dat hij geduldig bleef tijdens de beproeving omtrent de Qur'ān, toen vele geleerden gedwongen werden om te zeggen dat de Qur'ān geschapen is. Aḥmad bleef standvastig volhouden dat de Qur'ān het ongeschapen Woord van Allāh is en kreeg op dit pad vele ontberingen te verduren.

Al het voorgenoemde zorgde ervoor dat hij bekend kwam te staan als 'de Imām van Ahl as-Sunnah en de geduldige tijdens de *miḥnah* (beproeving)' en dat hij door Ahl as-Sunnah beschouwd wordt als een autoriteit in de religie, zoals we verderop zullen lezen. Al-'Imām Aḥmad overleed uiteindelijk in Bagdad in het jaar 241 NH. Zijn begrafenis werd bijgewoond door een enorm aantal mensen; volgens sommige bronnen waren het 1,3 miljoen mensen en het minste aantal dat genoemd werd is 700.000 mensen.^[2]

[1] *Siyar A'lām an-Nubalā'* (11/179-181) van adh-Dhahabiyy.

[2] *Siyar A'lām an-Nubalā'* (11/334-342) van adh-Dhahabiyy en al-Bidāyah wan-Nihāyah (10/356) van Ibn Kathīr.

Zijn leraren

Hij studeerde bij Hushaym ibn Bashīr, Sufyān ibn ʿUyaynah, Ayyūb ibn an-Najjār, Abū Bakr ibn ʿAyyāsh, Ḥafs ibn Ghiyāth, al-Walīd ibn Muslim, Yazīd ibn Hārūn, Shuʿayb ibn Ḥarb, Wakīʿ ibn al-Jarrāḥ, Yaḥyā al-Qaṭṭān, ʿAbd ar-Raḥmān ibn Mahdiyy, ash-Shāfiʿiyy, Yaḥyā ibn Ādam, ʿAbd ar-Razzāq aṣ-Ṣanʿāniyy, Wahb ibn Jarīr en vele anderen. Van zijn eigen generatie nam hij overleveringen van o.a. Qutaybah ibn Saʿīd, Abū Bakr ibn Abī Shaybah en ʿAliyy ibn al-Madīniyy. In zijn werk *al-Musnad* leverde hij over van maar liefst tweehonderdtachtig geleerden.^[1]

Zijn studenten

Tot zijn studenten behoren zijn zonen Ṣāliḥ en ʿAbdullāh, zijn neef Ḥanbal ibn Ishāq, Abū Dāwūd as-Sijistāniyy, Abū Bakr al-ʿAthram, Abū Bakr al-Marrūdhīyy, Ibn Hānī, Ishāq al-Kawsaj, Ḥarb al-Kirmāniyy, Yaḥyā ibn Maʿīn, adh-Dhuhliyy, Aḥmad ibn Ibrāhīm ad-Dawraqiyy, Aḥmad ibn al-Furāt, Salamah ibn Shabīb, Abū Zurʿah ar-Rāziyy, Abū Ḥatīm ar-Rāziyy, Ibrāhīm al-Ḥarbiyy, Muslim ibn al-Ḥajjāj, Baqiyy ibn Makhlad, ʿAbdūs ibn Mālīk al-ʿAṭṭār, Muhannā ibn Yaḥyā, Muḥammad ibn Ibrāhīm al-Būshanjiyy en vele anderen.^[2]

Zijn wetenschappelijke positie

Al-ʿImām ash-Shāfiʿiyy (204 NH) zei: “Aḥmad is een Imām in acht goede zaken: een Imām in de overleveringen (*al-ḥadīth*), een Imām in de regelgevingen (*al-fiqh*), een Imām in de taal, een Imām in de Qurʾān, een Imām in *al-faqr* (armoede), een Imām in *az-zuhd* (minimalisme in het wereldse), een Imām in vroomheid en een Imām in de Sunnah.”^[3]

Ook zei ash-Shāfiʿiyy: “Ik verliet Bagdad en liet er geen man achter die beter, kennisrijker, sterker in *al-fiqh* (wetgeving) en godsvrezender was dan Aḥmad ibn Ḥanbal.”^[4] Ook zei ash-Shāfiʿiyy tegen Aḥmad: “O Abū ʿAbdillāh, als jullie een overlevering als authentiek (*ṣaḥīḥ*) beschouwen, bericht ons dan erover zodat we

[1] Siyar Aʿlām an-Nubalāʾ (11/179-181) van adh-Dhahabiyy.

[2] Siyar Aʿlām an-Nubalāʾ (11/181-183).

[3] Ṭabaqāt al-Ḥanābilah (1/5) van Ibn Abī Yaʿlā.

[4] Siyar Aʿlām an-Nubalāʾ (11/195).

ernaar terug kunnen keren. Jullie hebben meer kennis over de authentieke berichtgevingen dan wij.”^[1]

Al-'Imām Ishāq ibn Rāhūyah (238 NH) zei: “Aḥmad is een bewijs tussen Allāh en Zijn schepping.” De leraar van Aḥmad, al-'Imām Yaḥyā ibn Ādam (203 NH), zei: “Aḥmad ibn Ḥanbal is onze Imām.” Al-'Imām Ibn Abī Ḥātim zei: “Ik vroeg mijn vader over 'Aliyy ibn al-Madīniyy en Aḥmad ibn Ḥanbal en wie van de twee meer gememoriseerd had, waarop hij zei: ‘Ze zaten qua memorisatie dicht bij elkaar, maar Aḥmad was sterker in de regelgevingen (*al-fiqh*). Als je iemand ziet die houdt van Aḥmad, weet dan dat het een volger van de Sunnah is.”^[2]

Al-'Imām adh-Dhuhliyy (257 NH) zei: “Tussen mij en Allāh beschouw ik Aḥmad als een Imām.”^[3] Al-'Imām Bishr al-Ḥāfī (227 NH) zei, nadat Aḥmad geslagen was tijdens de beproeving: “Aḥmad werd in de blaasbalg gestopt en kwam eruit als rood goud.”^[4] Al-'Imām 'Aliyy ibn al-Madīniyy (234 NH) zei: “Aḥmad is in mijn ogen beter in zijn tijd dan Sa'īd ibn Jubayr (94 NH) was in zijn tijd, want Sa'īd kenden gelijken.” Ook zei 'Aliyy ibn al-Madīniyy: “Allāh heeft deze religie machtig gemaakt middels (Abū Bakr) aṣ-Ṣiddīq gedurende de dagen van afvalligheid en middels Aḥmad gedurende de dagen van de beproevingen.”^[5]

Al-'Imām Qutaybah ibn Sa'īd zei: “De beste van ons tijdperk zijn Ibn al-Mubārak en vervolgens deze jongeman – d.w.z. Aḥmad ibn Ḥanbal. Als je een man ziet die van Aḥmad houdt, weet dan dat het een volger van de Sunnah is. Als Aḥmad het tijdperk van ath-Thawriyy, al-'Awzā'iyy en al-Layth (ibn Sa'd) meegemaakt had, dan zou hij voorrang op hen gekregen hebben.” Er werd vervolgens tegen Qutaybah gezegd: “Wordt Aḥmad gevoegd bij de Tābi'in?” Hij zei: “Bij de grote Tābi'in.” Ook zei Qutaybah: “Als ath-Thawriyy er niet was geweest, dan zou vroomheid uitgestorven zijn, en als Aḥmad er niet was geweest, dan hadden ze innovaties in de religie ingevoerd. Aḥmad is de Imām van de wereld.”^[6]

[1] Siyar A'lām an-Nubalā' (11/213).

[2] Siyar A'lām an-Nubalā' (11/196, 195 en 198, op volgorde) van adh-Dhahabiyy.

[3] Siyar A'lām an-Nubalā' (11/198) van adh-Dhahabiyy.

[4] Al-Bidāyah wan-Nihāyah (14/407) van Ibn Kathīr.

[5] Siyar A'lām an-Nubalā' (11/196) van adh-Dhahabiyy.

[6] Siyar A'lām an-Nubalā' (11/195) van adh-Dhahabiyy.

Al-'Imām Wakī' ibn al-Jarrāḥ zei: "Niemand is naar al-Kūfah toegekomen die te vergelijken is met Aḥmad ibn Ḥanbal." Al-'Imām Ibrāhīm al-Ḥarbiyy zei: "Ik zag Aḥmad ibn Ḥanbal en het leek wel alsof Allāh de kennis van de vroegere geleerden en latere geleerden voor hem verzameld had, uit iedere categorie; hij nam daarvan wat hij wilde en liet wat hij wilde."^[1]

Al-'Imām 'Abdullāh ibn Aḥmad (290 NH) zei: "Abū Zur'ah zei tegen mij: 'Je vader heeft één miljoen overleveringen gememoriseerd.' Er werd tegen hem gezegd: 'Hoe weet je dat?' Hij zei: 'Ik heb kennis met hem besproken en ik ging de hoofdstukken met hem langs.'" Adh-Dhahabiyy vermeldde dit verhaal en zei erbij: "Dit is een authentiek verhaal over de brede kennis van Abū 'Abdillāh (Aḥmad). Het genoemde aantal is wel inclusief de herhalingen van overleveringen (met een andere keten), overleveringen van de metgezellen, fatwa's en exegeses van de Ṭābi'in, en dergelijke."^[2]

Zijn schrijfwerken

Al-'Imām Aḥmad schreef meerdere boeken, waaronder:

- Al-Musnad (een verzameling van veertigduizend overleveringen, geschreven over een periode van zestig jaar; gedrukt);
- Faḍā'il aṣ-Ṣaḥābah (gedrukt);
- Al-'Ilal wa Ma'rifat ar-Rijāl (gedrukt);
- Al-'Asāmī wal-Kunā (gedrukt);
- Az-Zuhd (gedrukt);
- Al-Wara' (gedrukt);
- Ar-Radd 'alā az-Zanādiqah wal-Jahmiyyah (gedrukt);
- Ṭā'at ar-Rasūl (gedeeltelijk gedrukt);
- Risālah fī aṣ-Ṣalāh (gedrukt);
- Kitāb al-'Ashribah (gedrukt);

[1] Ṣifat aṣ-Ṣafwah (2/338 en 337, op volgorde) van Ibn al-Jawziyy.

[2] Siyar A'lām an-Nubalā' (11/213).

- Kitāb al-'Imān (gedrukt);
- An-Nāsikh wal-Mansūkh;
- Al-'Imāmah;
- Ḥadīth Shu'bah;
- At-Tārīkh;
- Al-Manāsik al-Kabīr;
- Al-Manāsik aṣ-Ṣaghīr;
- Al-Farā'id;
- Uṣūl as-Sunnah (De Fundamenten van de Sunnah);

Er zijn meerdere korte verhandelingen over de geloofsleer overgeleverd van al-'Imām Aḥmad. Een daarvan is het laatste werk in de bovenstaande lijst: *Uṣūl as-Sunnah*, die van hem overgeleverd werd door zijn student 'Abdūs ibn Mālik al-'Aṭṭār; dit is de verhandeling waar dit deel over gaat. Het is authentiek overgeleverd van al-'Imām Aḥmad, zoals in het volgende hoofdstuk aan bod komt. ■

6.2 INTRODUCTIE TOT DE VERHANDELING

Een korte beschrijving

Deze verhandeling, genaamd *Uṣūl as-Sunnah* (De Fundamenten van de Sunnah) – overgeleverd van al-ʿImām Aḥmad رحمہ اللہ door zijn student ʿAbdūs ibn Mālik al-ʿAṭṭār – is een van de bekendste verhandelingen van de Salaf over de geloofsleer en het is één van de zes geloofsleerteksten die overgeleverd zijn van al-ʿImām Aḥmad رحمہ اللہ.

De verhandeling behandelt veel hoofdonderwerpen van de geloofsleer van Ahl as-Sunnah, zoals: de bronnen van de geloofsleer en de methodologie ervan, de Voor-beschikking, het niet disputeren, de Qurʾān, zaken omtrent het einde der tijden en het Hiernamaals, de Eigenschappen van Allāh, zaken omtrent al-ʿImān (het geloof) en ongeloof, de metgezellen en het gehoorzamen van de moslimleiders. Het is een langere verhandeling dan bijvoorbeeld die van ath-Thawriyy en al-Ḥumaydiyy, en omvat dan ook een diepere uiteenzetting.

Het belang van deze verhandeling manifesteert zich in het feit dat het afkomstig is van niemand anders dan de Imām van Ahl as-Sunnah: Aḥmad ibn Ḥanbal ash-Shaybāniyy رحمہ اللہ – een Imām over wiens leiderschap in het geloof geen moslim zal twijfelen. Het feit dat de auteur een autoriteit in de religie in het algemeen en op vlak van de geloofsleer in het bijzonder was, heeft ervoor gezorgd dat de geleerden extra belang hechtten aan dit werk.

De verhandeling is dan ook veelvuldig, in verschillende periodes van de Islamitische geschiedenis, geciteerd door verschillende geleerden ter bevestiging van de juiste geloofsleer. Ook is het werk uitgelegd in schrijfwerken en lessen door vele hedendaagse geleerden, zoals in de volgende paragraaf aan bod komt. Het brede domein van de verhandeling qua onderwerpen zorgt er tegelijkertijd voor dat de lezer een goed beeld krijgt van de hoofdzaken van de geloofsleer, waardoor het werk dient als een ideale, nuttige instaptekst binnen deze wetenschap.

Bronnen & authenticiteit

De verhandeling is overgeleverd van al-'Imām Aḥmad via meerdere wegen, die allemaal uitkomen bij Muḥammad ibn Sulaymān al-Minqariyy al-Jawhariyy al-Baṣriyy, die het overleverde van Abū Muḥammad 'Abdūs ibn Mālīk al-'Aṭṭār al-Baṣriyy (de student van Aḥmad), die het op zijn beurt overleverde van al-'Imām Aḥmad ﷺ. Vanaf al-Minqariyy zijn er zes overleveringsketens van vijf geleerden die de verhandeling volledig of gedeeltelijk overleverden:

1. Al-'Imām Abū Bakr al-Khallāl (311 NH) ﷺ, die bekend staat als 'de verzamelaar van de kennis van al-'Imām Aḥmad',^[1] zei in zijn boek *as-Sunnah*:

“Muḥammad ibn Sulaymān al-Jawhariyy (al-Minqariyy) leverde over aan ons en zei: “Abdūs ibn Mālīk al-'Aṭṭār leverde over aan ons en zei: ‘Ik hoorde Abū 'Abdillāh (Aḥmad) zeggen: ‘De Fundamenten van de Sunnah:’”, waarna hij veel woorden vermeldde en zei: ‘Het bestrijden van rovers en Khawārij is toegestaan.’ En hij zei: ‘Noch dient hij hem af te maken wanneer hij naar de grond geslagen is of gewond is. Als hij hem gevangenneemt, dan heeft hij niet het recht om hem te doden, noch om de *ḥadd* (voorgeschreven straf) op hem uit te voeren, maar hij dient zijn zaak aan te geven bij degene die door Allāh als autoriteit aangesteld is zodat hij over hem kan oordelen.’”^[2]

Deze twee uitspraken komen uit passage 35 in de verhandeling. Vervolgens levert al-'Imām al-Khallāl verderop in zijn boek *as-Sunnah*^[3] opnieuw een stuk over uit de verhandeling, via dezelfde keten; dit keer betreft bijna heel passage 35. In beide stukken komen de bewoordingen exact overeen. Dit toont aan dat de verhandeling bekend was bij al-'Imām al-Khallāl. Zoals verder te zien is in de keten, zitten er slechts twee overleveraars tussen al-Khallāl en al-'Imām Aḥmad, waarmee dit de hoogste keten is van deze verhandeling, alhoewel al-Khallāl het niet volledig citeerde.

[1] Al-'Imām al-Khallāl maakte al-'Imām Aḥmad niet mee, maar studeerde bij zijn studenten.

[2] *As-Sunnah* (p. 115, nr. 166) van al-Khallāl.

[3] *As-Sunnah* (p. 115, nr. 169) van al-Khallāl.

2. Al-'Imām al-Lālakā'īyy (418 NH) ﷺ leverde de hele verhandeling over in zijn boek *Sharḥ Uṣūl I'tiqād Ahl as-Sunnah wal-Jamā'ah*^[1], met in totaal vijf overleveraars tussen hem en al-'Imām Aḥmad. De keten komt uit bij: al-Minqariyy → 'Abdūs ibn Mālik al-'Aṭṭār → al-'Imām Aḥmad.
3. De derde keten is van het losstaande manuscript van de verhandeling, van Abū 'Abdillāh Yaḥyā ibn al-Ḥasan ibn Aḥmad ibn al-Bannā' (531 NH). Hij leverde het over van zijn vader – de bekende geleerde Abū 'Aliyy al-Ḥasan ibn Aḥmad ibn 'Abdillāh ibn al-Bannā' (471 NH), die bekend staat als Ibn al-Bannā' al-Ḥanbaliyy – met in totaal zes overleveraars tussen hem en al-'Imām Aḥmad. Het is de volledige versie van de verhandeling en ook deze keten komt uit bij al-Minqariyy → 'Abdūs → Aḥmad. Het betreft manuscript nr. 3804 van al-Maktabah az-Zāhiriyyah (Damascus), is geschreven in het jaar 529 NH en is vergeleken met een ander kopie van het werk, zoals aan het eind vermeld staat. Het manuscript is beschikbaar gesteld door Ḍiyā' ad-Dīn al-Maqdisiyy (643 NH).
4. Ibn Abī Ya'la (526 NH) leverde de verhandeling over in zijn boek *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah*^[2] (*De Generaties van de Ḥanābilah*), onder de biografie van 'Abdūs ibn Mālik. De overleveringsketen komt tevens uit bij: al-Minqariyy → 'Abdūs → Aḥmad, met in totaal zeven overleveraars tussen Ibn Abī Ya'la en al-'Imām Aḥmad. Het betreft de volledige versie van de verhandeling.
5. Ibn al-Jawziyy (597 NH) leverde de verhandeling (met een iets andere volgorde in de tekst) tevens over in zijn boek *Manāqib Aḥmad*^[3] (*De Deugden van Aḥmad*) met twee overleveringsketens die beide uitkomen bij al-Minqariyy → 'Abdūs → Aḥmad; een van de twee ketens bevat in totaal zeven overleveraars tussen Ibn al-Jawziyy en Aḥmad en de andere keten bevat tien overleveraars tussen Ibn al-Jawziyy en Aḥmad. Deze laatste keten loopt via al-Lālakā'īyy maar komt via een andere weg uit bij al-Minqariyy.^[4]

[1] *Sharḥ Uṣūl I'tiqād Ahl as-Sunnah wal-Jamā'ah* (1/148-155) van al-Lālakā'īyy.

[2] *Ṭabaqāt al-Ḥanābilah* (2/166-174) van Ibn Abī Ya'la.

[3] *Manāqib al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal* (pp. 229-241) van Ibn al-Jawziyy.

[4] De beschrijving van de overleveringsketen is o.a. ontnomen uit de inleiding van *Risālat Uṣūl as-Sunnah lil-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal* (pp. 8-11), verificatie van dr. Muḥammad Hishām Ṭāhiriyy.

De verhandeling kent dus in totaal zes overleveringsketens die samenkomen bij al-Minqariyy → 'Abdūs → Aḥmad. Over een paar overlevertaars in de keten is gesproken door sommige geleerden, maar de methodiek van de geleerden is dat zij anders omgaan met verhandelingen en boeken van geleerden dan met de overleveringen van de Profeet ﷺ. Bij boeken wordt meer belang gehecht aan het feit dat de geleerden een boek geaccepteerd hebben als het boek van die-en-die auteur en aan het feit dat het alom bekend is dat het boek door hem geschreven is, dan dat er belang gehecht wordt aan een overleveringsketen die voldoet aan de voorwaarden van authenticiteit binnen de ḥadīthwetenschappen.

De verhandeling *Uṣūl as-Sunnah* is door de geschiedenis heen alom geaccepteerd als verhandeling van al-'Imām Aḥmad door de vroegere geleerden, met vooraan: de geleerden van de Ḥanbaliyy wetsschool – die logischerwijs en bij uitstek dé specialisten zijn in het nauwkeurig onderzoeken en verifiëren van de boeken en het wetenschappelijke erfgoed van de Imām van hun *madh-hab* – zoals de voorgenoemden al-'Imām al-Khallāl en Ibn Abī Ya'la, die het overleverden met hun ketens. Er is van geen enkele vroege geleerde bekend dat hij betwistte of het werk wel toegeschreven kon worden aan al-'Imām Aḥmad.

Daarbovenop is het werk geciteerd en toegeschreven aan Aḥmad door meerdere geleerden – zowel binnen als buiten de Ḥanbaliyy *madh-hab* – die bekend stonden als nauwkeurige, kritische onderzoekers. Zij citeerden het werk ter bevestiging van de juiste geloofsleer, vaak in de context van het weerleggen van dwalende groeperingen, wat betekent dat zij het als een verhandeling van Aḥmad beschouwden. Hieronder volgen een aantal hiervan:

1. De voorgenoemde al-'Imām al-Khallāl leverde het gedeeltelijk over en de voorgenoemden al-'Imām al-Lālakā'iyy, Ibn Abī Ya'la en Ibn al-Jawziyy leverden het volledig over, zoals reeds vermeld. Al-Lālakā'iyy vermeldde het onder het hoofdstuk: “De geloofsleer van Aḥmad ibn Ḥanbal, moge Allāh tevreden over hem zijn.”^[1] Ibn al-Jawziyy noemde het onder de kop: “De vermelding van een aantal van zijn geloofsleerteksten,”^[2] samen met een aantal andere verhandelingen over de geloofsleer.

[1] Sharḥ Uṣūl I'tiqād Ahl as-Sunnah wal-Jamā'ah (1/148) van al-Lālakā'iyy.

[2] Manāqib al-'Imām Aḥmad (p. 222, 229) van Ibn al-Jawziyy.

2. De grote al-'Imām al-Barbahāriyy (329 NH) – de Imām van de Ḥanbaliyy geleerden in zijn tijd – schreef zijn werk *Sharḥ as-Sunnah* (De Uitleg van de Sunnah) in dezelfde volgorde als *Uṣūl as-Sunnah* van al-'Imām Aḥmad en citeerde er een aantal passages uit, zonder daarbij te verwijzen naar al-'Imām Aḥmad. Dit is verhandeling [13] De Uitleg van de Sunnah (al-Barbahāriyy) in deze verzameling.
3. Al-Qāḍī Abū Ya'la al-Ḥanbaliyy (458 NH) citeerde uit de verhandeling en haalde het als bewijs aan, zoals vermeld is door Abū'l-Khaṭṭāb Maḥfūz ibn Aḥmad ibn al-Ḥasan al-Kalūdhāniyy al-Ḥanbaliyy (510 NH) in zijn boek *at-Tamhīd*; Ibn Taymiyyah vermeldde dit van Abū'l-Khaṭṭāb.^[1]
4. De welbekende Ibn Qudāmah al-Maqdisiyy (620 NH) citeerde de verhandeling en haalde het als bewijs aan in twee van zijn werken. In zijn werk *Taḥrīm an-Nazar fī Kutub al-Kalām* citeerde hij het stellig en zei hij: “Al-'Imām Aḥmad zei: ‘De Fundamenten van de Sunnah zijn bij ons: het vasthouden aan datgene waar de metgezellen van de Boodschapper van Allāh zich op bevonden, het volgen van hen en het laten van innovaties – en iedere innovatie is een dwaling.’”^[2] Dezelfde passage citeerde hij tevens in zijn boek *Dhamm at-Ta'wīl*.^[3] Beide werken zijn een weerlegging, wat nog meer benadrukt dat de Imām het als authentiek beschouwde; in weerleggingen vermijden geleerden immers het citeren uit werken die niet authentiek toe te schrijven zijn aan de auteur, omdat dit anders een deur opent voor een tegenargument vanuit de persoon of groep die weerlegd wordt.
5. Ḍiyā' ad-Dīn Muḥammad ibn 'Abd al-Wāḥid al-Maqdisiyy aṣ-Ṣālihiyy (643 NH) – een van de grote Ḥanbaliyy-geleerden en specialist in de overleveringen van al-'Imām Aḥmad – is degene die de verhandeling beschikbaar heeft gesteld zodat mensen er nut van kunnen nemen (dit heet *al-waqf* in de islamitische regelgevingen), zoals vermeld staat op het manuscript. Dit duidt erop dat hij het als een verhandeling van al-'Imām Aḥmad beschouwde.

[1] Dar' Ta'arūḍ al-'Aql wan-Naql (9/50-51) van Ibn Taymiyyah.

[2] Taḥrīm an-Nazar fī Kutub al-Kalām (p. 45) van Ibn Qudāmah.

[3] Dhamm at-Ta'wīl (p. 34) van Ibn Qudāmah.

6. De grote Imām Ibn Taymiyyah (728 NH) – wiens status als nauwkeurige onderzoeker, unieke wetenschapper en specialist op het gebied van overleveringsketens voor zich spreekt – citeerde uit de verhandeling op meerdere plekken in zijn boeken, in een context van het bevestigen van de juiste geloofsleer en het weerleggen van de opposant. Zo citeerde hij er meerdere passages uit ter weerlegging van al-Ḥilliyy ar-Rāfiḍiyy in zijn boek *Minhāj as-Sunnah an-Nabawiyyah*.^[1] Hij citeerde er tweemaal uit in zijn boek *Dar' Ta'arūḍ al-'Aql wa'n-Naql*.^[2] Ook citeerde hij een gedeelte ervan in *al-Fatāwā al-Kubrā*^[3] en in *Majmū' al-Fatāwā* citeerde hij eruit en zei hij: “Daarom zei al-'Imām Aḥmad in de verhandeling van 'Abdūs ibn Mālik: 'De Fundamenten van de Sunnah zijn bij ons...’”^[4]

De voorgenoemde gevallen van geleerden die het werk overleveren of er stellig uit citeren in verschillende tijdsperiodes in de geschiedenis, evenals het feit dat de inhoud volledig overeenkomt met de geloofsleer van al-'Imām Aḥmad zoals deze terug te vinden is in de vele authentiek overgeleverde uitspraken van hem, duiden erop dat de verhandeling zonder twijfel authentiek bevestigd is als een werk van al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal ﷺ en door de geschiedenis heen als zodanig bekend stond – en alle lof is voor Allāh.^[5]

[1] Minhāj as-Sunnah an-Nabawiyyah (1/529, 6/81 en 8/383) van Ibn Taymiyyah.

[2] Dar' Ta'arūḍ al-'Aql wan-Naql (5/297 en 7/317) van Ibn Taymiyyah.

[3] Al-Fatāwā al-Kubrā (2/457 en 5/306) van Ibn Taymiyyah.

[4] Majmū' al-Fatāwā (4/102) van Ibn Taymiyyah. Hij citeerde het ook in Majmū' al-Fatāwā (4/155).

[5] Risālat Uṣūl as-Sunnah li'l-'Imām Aḥmad (pp. 18-21), redactie van dr. Ṭāhiriyy. Dr. Ṭāhiriyy vermeldt ook (pp. 21-22) dat Ibn Taymiyyah ﷺ de verhandeling *Uṣūl as-Sunnah* uitgelegd heeft, in een schrijfwerk dat ons helaas niet bereikt heeft. Dit werd vermeld door Ibn Taymiyyah's student Ibn Rushayyiq al-Maghribiyy al-Mālikiyy (749 NH) in het werk *Asmā' Mu'allafāt Shaykh al-'Islām Ibn Taymiyyah*, waarin hij de boeken van Ibn Taymiyyah opsomde; onder de kop 'Stelregels en fatwa's' noemde hij: “*Sharḥ Risālat Ibn 'Abdūs fī Uṣūl ad-Dīn* (De uitleg van de verhandeling van Ibn 'Abdūs over de fundamente van de religie).” (Asmā' Mu'allafāt Shaykh al-'Islām Ibn Taymiyyah, in al-Jāmi' li-Sīrat Shaykh al-'Islām Ibn Taymiyyah [p. 301], onder supervisie van ash-Shaykh Bakr Abū Zayd ﷺ.) Ook zijn andere student al-'Imām Ibn 'Abd al-Hādī (744 NH) vermeldde deze uitleg van Ibn Taymiyyah in zijn boek *al-'Uqūd ad-Durriyyah*, onder de boeken van Ibn Taymiyyah en zei: “Een stelregel ter uitleg van de verhandeling van Ibn 'Abdūs; deze bevat uitspraken van al-'Imām Aḥmad over de fundamente van de religie.” Het werd ook vermeld door Ibn Shākīr in *Fawāt al-Wafayāt* en *aṣ-Ṣafadiyy* in *A'yān al-'Aṣr wa A'wān an-Naṣr* en al-Wāfi bi'l-Wafayāt (zie al-Jāmi' li-Sīrat Shaykh al-'Islām Ibn Taymiyyah, respectievelijk p. 392, 354 en 377). Dr. Ṭāhiriyy zei in de voetnoten (p. 21): “Het correcte is 'Abdūs (i.p.v. Ibn 'Abdūs).”

Vertaling

Bij het vertalen van deze verhandeling en het overnemen van de Arabische tekst, is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

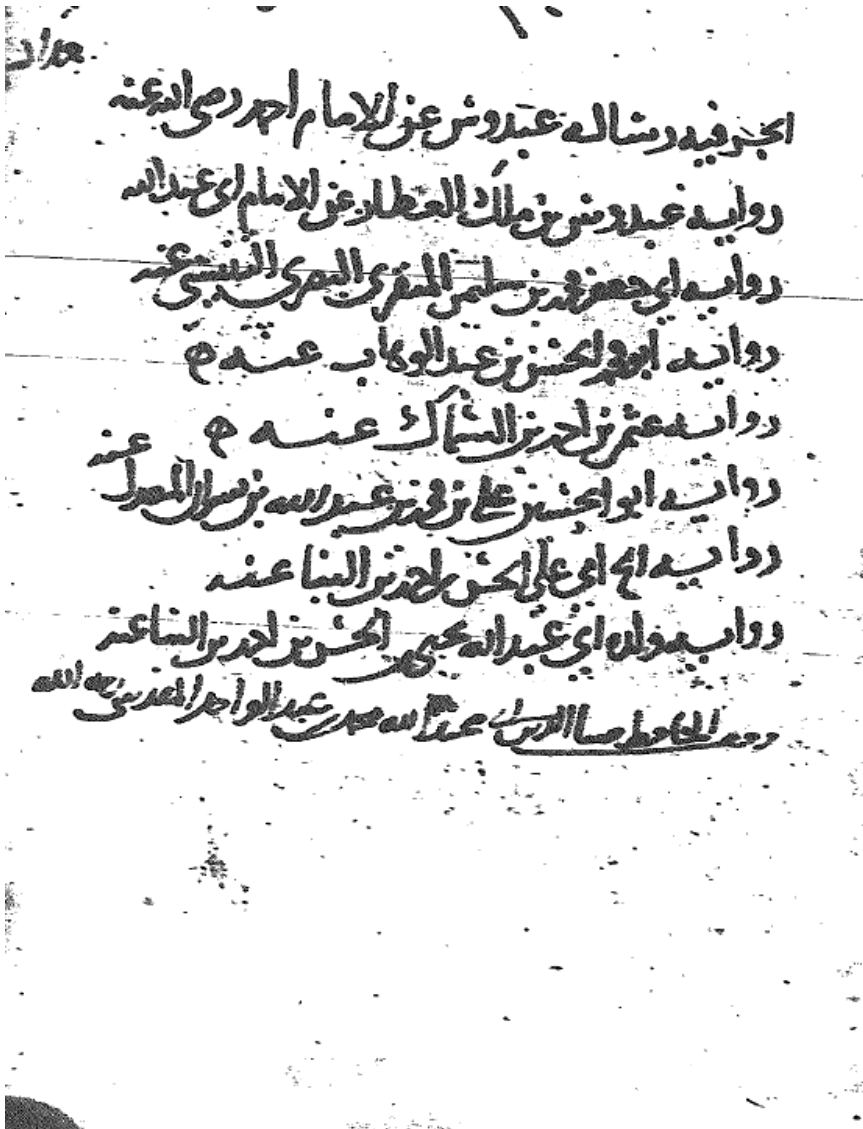
1. Uṣūl as-Sunnah, Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ḥanbal (241 NH); digitale uitgave, 2^e editie, 1440 NH (2019 NC); red. dr. Abū Ṣalāḥ Muḥammad Hishām Ṭāhiriyy; pp. 38-91. De redacteur baseerde het op de versies in bronnen 3 t/m 5, evenals de versie die vermeld werd door Ibn al-Jawziyy in *Manāqib al-ʿImām Aḥmad*, de versie van Ibn Badrān (1346 NH) in zijn boek *al-Madkhal ilā Madh-hab al-ʿImām Aḥmad* en de passages die vermeld zijn door al-Khallāl en Ibn Taymiyyah, zoals in de vorige paragraaf uiteengezet is.
2. Al-Jāmiʿ fī ʿAqāʾid wa Rasāʾil Ahl as-Sunnah wa'l-ʿAthar, ʿĀdil ibn ʿAbdillāh Āl Ḥamdān al-Gḥāmidīyy; 2^e editie, 1437 NH (2016 NC); pp. 348-358. De redacteur baseerde het op de versies in bronnen 3 t/m 5 (manuscript van bron 5), evenals de voorgenoemde versie van Ibn al-Jawziyy.
3. Manuscript nr. 3804 van al-Maktabah aṣ-Ṣāhiriyyah (Damascus), zoals reeds beschreven is in de vorige paragraaf (zie bron 5 onder 'Bronnen').
4. Sharḥ Uṣūl Iʿtiqād Ahl as-Sunnah wa'l-Jamāʿah, Hibatullāh ibn al-Ḥasan aṭ-Ṭabariyy al-Lālakāʾīyy (418 NH); uitg. Dār al-Baṣīrah (Alexandrië), 1422 NH (2001 NC); red. Nashʾat al-Miṣriyy; vol. 1, pp. 148-155.
5. Ṭabaqāt al-Ḥanābilah, al-Qāḍī Abū al-Ḥusayn Muḥammad ibn Abī Yaʿlā (526 NH); uitg. al-ʿAmānah al-ʿĀmmah, 1419 NH (1998 NC); redactie: al-ʿUthaymīn; vol. 2, pp. 166-174 (nr. 338).

Er is primair gebruik gemaakt van bronnen 1, 2, 4 en 5; slechts bij significante verschillen is er gekeken naar bron 3 (het manuscript). Bronnen 1 en 2 zijn primair gebaseerd op het manuscript; de keten aan het begin van de verhandeling is dan ook daaruit afkomstig. Significante toevoegingen uit de andere bronnen zal naar verwezen worden in de voetnoten.

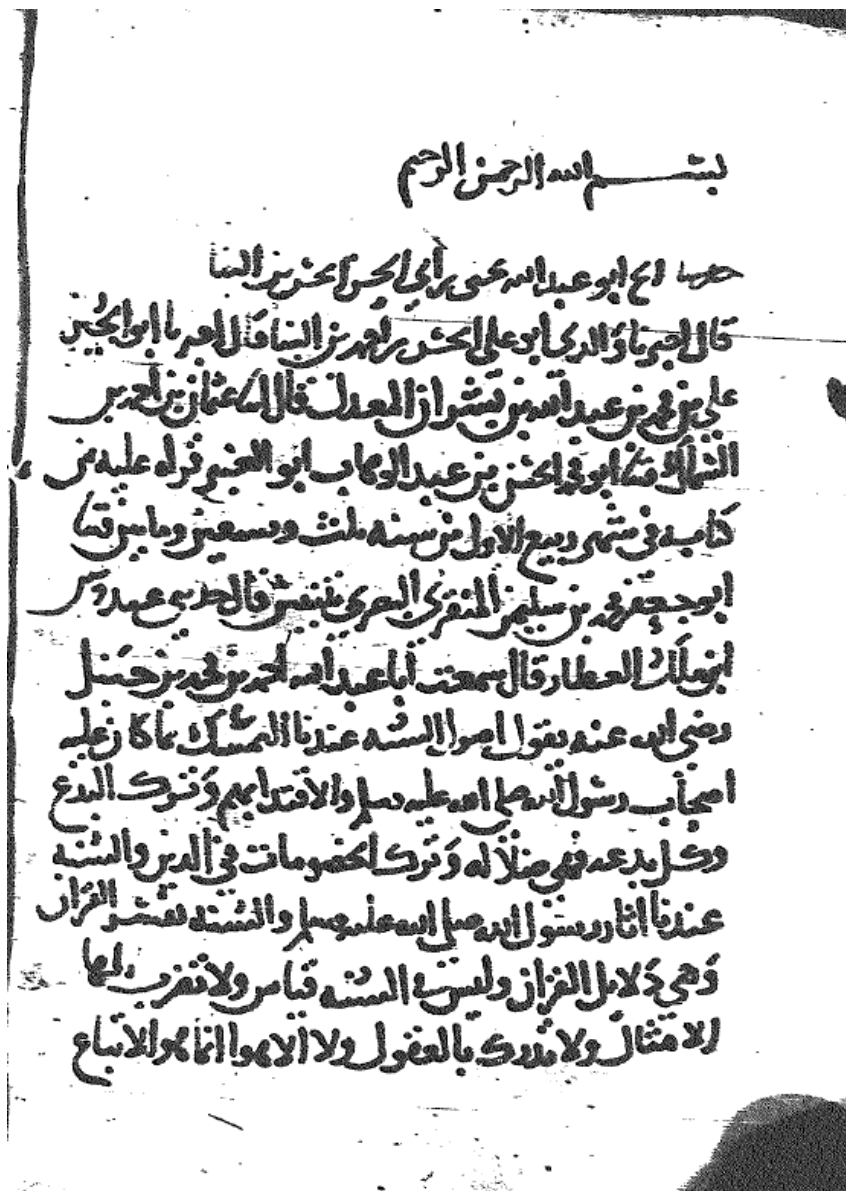
Het manuscript

Hieronder volgt het manuscript (nr. 3804).

Het voorblad van het manuscript, met daarop de overleveringsketen:

De eerste pagina van het manuscript:

De laatste pagina van het manuscript:

١٥
 وَلَا تَحْمِلْ فِيهِ وَلَا تَحْدِلْ فِيهِ وَلَا تَنْفُسْ فِيهِ
 الْأَجَادِيثَ لَا تَمْلِكُ مَا جَاءَ لَا تَزِدُهَا إِلَّا بِأَقْوَمِ
 مِنْهَا وَابْتِغِ الْبَارِئَ بِمَا جَاءَ عَنْ رَسُولِ
 اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْجَنَّةَ فَرَأَتْ قَصْرًا
 وَرَأَتْ الْكَوْثَرَ وَأَطْلَعَتْ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَتْ
 أَكْثَرَهَا مَاءً كَذِبِي وَأَطْلَعَتْ فِي النَّارِ فَرَأَتْ
 كَثِيرَ كَذِبِي فَمَزَّعَ أَيْهَا الْمَخْلُوقَاتِ فَهُوَ مَكْدِبٌ بِالْقُرْآنِ
 وَأَجَادِثُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا تَحْسِبْهُ يَوْمَ
 بِالْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَمَنْ مَاتَ فِي أَلِ الْعَبْدَةِ مَوْجِدًا نَصَلَ عَلَيْهِ
 وَنَشَقَّ عِزْلَهُ وَلَا يَحِبُّ عَنْهُ إِلَّا اسْتِغْفَارَ وَلَا يَبْرَأُ إِلَّا الصَّلَاةَ
 عَلَيْهِ لَدُنْ بَدَنِهِ صَغِيرًا كَانَ أَوْ كَبِيرًا أَوْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى تَعَبًا
 أَقْرَبَ سَلَامَةً وَأَحْسَنَ وَجْهًا عَلَى وَجْهِ الْأَمَلِ سَلَامًا
 صَحَّحَ الرَّسَالَةَ لَفْظًا لَمْ يَكُنْ فِيهَا عَمَلٌ يَكُونُ عَلَى الْعَمَلِ بِأَقْوَمِ الْأَقْوَمِ
 أَوْ لَا يَكُونُ إِلَّا بِالْمَعْرِفَةِ بِاللَّحْظِ عَلَى فَرْقِ الْأَقْوَمِ وَمَا كَانَ إِلَّا وَجْهًا
 صَحَّحَ الرَّسَالَةَ لَفْظًا لَمْ يَكُنْ فِيهَا عَمَلٌ يَكُونُ عَلَى الْعَمَلِ بِأَقْوَمِ الْأَقْوَمِ

[6] DE FUNDAMENTEN VAN DE SUNNAH

VAN AL-'IMĀM AḤMAD IBN ḤANBAL

Ash-Shaykh Abū 'Abdillāh Yahyā ibn Abī al-Ḥasan Aḥmad ibn al-Bannā' leverde over aan ons en zei: Mijn vader Abū 'Aliyy al-Ḥasan ibn Aḥmad ibn al-Bannā' berichtte ons en zei: Abū'l-Ḥasan 'Aliyy ibn Muḥammad ibn 'Abdillāh ibn Bishrān al-Mu'addil berichtte ons en zei: 'Uthmān ibn Aḥmad ibn as-Sammāk berichtte ons en zei: Abū Muḥammad al-Ḥasan ibn 'Abd al-Wahhāb Abū'l-'Anbar leverde over aan ons, waarbij ik het las uit zijn boek, in de maand Rabi' al-'Awwal van het jaar 293 NH – hij zei: Abū Ja'far Muḥammad ibn Sulaymān al-Minqariyy al-Baṣriyy leverde over aan ons in Tinnīs en zei: 'Abdūs ibn Mālik al-'Aṭṭār leverde over aan mij en zei: Ik hoorde Abū 'Abdillāh Aḥmad ibn Muḥammad ibn Ḥanbal   zeggen:

حَدَّثَنَا الشَّيْخُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ يَحْيَى بْنُ أَبِي الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ الْبَنَاءِ قَالَ: أَخْبَرَنَا وَالِيدُ بْنُ أَبِي عَالِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْبَنَاءِ قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَشْرَانَ الْمُعَدِّلُ قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ سَمَّاكٍ، قَالَ: ثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ أَبُو الْعَنْبَرِ قَرَاءَةً عَلَيْهِ مِنْ كِتَابِهِ، فِي شَهْرِ رَجَبِ الْأَوَّلِ مِنْ سَنَةِ ثَلَاثٍ وَتِسْعِينَ وَمِائَتَيْنِ: ثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمُنْقَرِيّ الْبَصْرِيُّ يَنْبِسُ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُوسُ بْنُ مَالِكٍ الْعَطَّارُ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَحْمَدَ بْنَ مُحَمَّدٍ ابْنَ حَنْبَلٍ   يَقُولُ:

De Fundamenten van de Sunnah zijn bij ons:

أُصُولُ السُّنَّةِ عِنْدَنَا:

1. Het vasthouden aan datgene waar de metgezellen van de Boodschapper van Allāh   zich op bevonden en het volgen van hen.^[1]

1. التَّمَسُّكُ بِمَا كَانَ عَلَيْهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ   وَالْإِقْدَاءُ بِهِمْ.

[1] Al-'Imām Ibn Taymiyyah (728 NH)   zei in al-Musawwadah fi Uṣūl al-Fiqh (p. 315): "Al-Qāḍī zei: 'Consensus (*ijmā'*) is een doorslaggevend bewijs. Het is verplicht om het aan te nemen en het is verboden om ervan af te wijken; en het kan niet zijn dat de Ummah overeenstemming bereikt op een fout. Aḥmad heeft dit gezegd in de overlevering van 'Abdullāh (ibn Aḥmad) en Abū'l-Ḥārith, hij zei: 'Wanneer de metgezellen ergens een meningsverschil over hebben, dan mag men niet buiten hun uitspraken treden, dus laat staan dat iemand buiten hun uitspraak treedt wanneer zij ergens overeenstemming over hebben! Dit is een afschuwelijke uitspraak en het is de uitspraak van de mensen van innovaties. Men mag (zelfs) niet buiten de uitspraken van de metgezellen treden wanneer zij een meningsverschil hebben.'"

Al-Imam al-'Awzā'iyy (157 NH)   zei, zoals overgeleverd werd door Ibn Baṭṭah in al-'Ibānah al-Kubrā (1870): "Ik raad je één ding aan dat twijfel van je weg zal nemen en waarmee je het pad van leiding zult treffen indien jij je eraan vastklampt – met de Wil van Allāh: je dient te kijken naar datgene waar de metgezellen van de Boodschapper van Allāh   zich op bevonden aangaande de desbetreffende zaak. Als zij hierover verenigd waren op één standpunt, zonder dat iemand van hen ervan is afgeweken, hoe kan er dan een ander standpunt gevolgd worden? Voorwaar, vernietiging bevindt zich in het afwijken van hen, en voorwaar, zij zijn nooit overeengekomen over een zaak terwijl de leiding ergens anders lag."

2. Het laten van (religieuze) innovaties. Iedere innovatie (*bidʿah*) is een dwaling.^[1] 2. وَتَرْكُ الْبِدْعِ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ فَهِيَ ضَلَالَةٌ.
3. Het laten van het disputeren en zitten met de volgers van begeerten,^[2] en het laten van het redetwisten, discussiëren en disputeren over de religie.^[3] 3. وَتَرْكُ الْخُصُومَاتِ وَالْجُلُوسِ مَعَ أَصْحَابِ الْأَهْوَاءِ، وَتَرْكُ الْحِرَاءِ وَالْجِدَالِ وَالْخُصُومَاتِ فِي الدِّينِ.
4. De Sunnah houdt bij ons in: de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ. 4. وَالسُّنَّةُ عِنْدَنَا: آثَارُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.
5. De Sunnah legt de Qurʾān uit. Het vormt de aanwijzingen van de Qurʾān. 5. وَالسُّنَّةُ تَقْسِرُ الْقُرْآنَ وَهِيَ دَلَالِيلُ الْقُرْآنِ.
6. In de Sunnah is er geen ruimte voor *qiyās*^[4] en er mogen geen vergelijkingen in getrokken te worden.^[5] Het wordt niet gekend met het verstand noch middels begeerten. Het is slechts een kwestie van volgen (*al-ittibāʿ*) en het laten van begeerten.^[6] 6. وَلَيْسَ فِي السُّنَّةِ قِيَاسٌ، وَلَا تُضَرَّبُ لَهَا الْأَمْثَالُ، وَلَا تُدْرِكُ بِالْعُقُولِ وَلَا الْأَهْوَاءِ، إِنَّمَا هُوَ الْإِتِّبَاعُ وَتَرْكُ الْهَوَى.

[1] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ Muslim (867) dat de Profeet ﷺ gewend was om in zijn preken te zeggen: “[...] De slechtste zaken zijn de nieuwigheden en iedere innovatie is een dwaling.”

[2] Met ‘de volgers van begeerten’ (*aṣḥāb al-ʾahwāʾ*) wordt bedoeld: de volgers van innovaties. Ibn Taymiyyah ﷺ zei in Jāmiʿ Masāʾil Ibn Taymiyyah (6/146): “Daarom noemden de Salaf (voorgangers) de mensen van innovaties: de volgers van begeerten (*ahl al-ʾahwāʾ*) . Ze bevinden zich namelijk op dwaling, en het is noodzakelijkerwijs verbonden aan dwaling dat iemand zijn begeerte volgt [...]”

[3] Bij passage 3 staat in het manuscript enkel: “Niet disputeren in de religie.” De passage zoals deze hierboven staat komt uit bron 4 (*al-Lālakāʾiyy*). Het staat op een soortgelijke manier in bron 5 (Ibn Abi Yaʿlā), met als enige verschil: “Niet disputeren en niet zitten met...” In bron 6 (Ibn al-Jawziyy) staat enkel: “Niet redetwisten, discussiëren of disputeren over de religie.”

[4] *Qiyās*: analogie (vergelijkingstrekkings). Hier wordt bedoeld: valse analogie, i.e. analogie die tegen de Sunnah ingaat. Ibn Taymiyyah (728 NH) ﷺ zei in Majmūʿ al-Fatāwā (20/504): “Het fundament hierin is dat je begrijpt dat de term ‘*al-qiyās*’ een algemene term is waar zowel de correcte analogie (*al-qiyās aṣ-ṣaḥīḥ*) als de valse analogie (*al-qiyās al-fāsid*) onder vallen.” Al-ʿImām Ibn Abi Zayd al-Qayrawāniyy al-Mālikiyy (386 NH) ﷺ zei in al-Jāmiʿ (p. 117): “Zich overgeven aan de *sunan* (mv. van Sunnah): er mag niet tegen ingegaan worden door middel van opinie, noch mag het verworpen worden op basis van *qiyās*.”

[5] Ash-Shaykh ʿAbdullāh ibn ʿAbd ar-Raḥmān al-Jibrīn ﷺ zei ter uitleg hiervan in Sharḥ Uṣūl as-Sunnah (p. 48): “Er worden geen voorbeelden voor opgeworpen ter verwerping ervan of ter bekritisering van iets wat vaststaat middels de Sunnah.”

[6] Ibn al-Mubārak overleverde in az-Zuhd (47), Ibn Abi Shaybah in zijn Muṣannaf (16651, 18985), Ibn Waḍḍaḥ in al-Bidaʿ (10) en ʿAbdullāh ibn Aḥmad in as-Sunnah (106) dat de edele metgezel Ḥudhayfah ibn al-Yamān ﷺ zei: “Iedere aanbidding die de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ niet als aanbidding genomen hebben, dienen jullie ook niet als aanbidding te nemen, want de voorganger heeft voor de latere geen uitspraak in de zaak overgelaten. Dus vrees Allāh, o verzameling reciteurs (i.e. studenten), en neem de weg van degenen voor jullie.” Tevens beknoot vermeld in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (7282).

Tot de verplichte, bindende Sunnah behoren de volgende zaken, en wie ook maar één kenmerk ervan laat, door het niet te accepteren en er niet in te geloven, valt niet onder de mensen van de Sunnah:

وَمِنَ السُّنَّةِ اللَّازِمَةِ الَّتِي مَنْ تَرَكَ
مِنْهَا خَصْلَةً لَمْ يَقْبَلْهَا وَيُؤْمِنْ بِهَا
لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِهَا:

7. Het geloven in de Voorbeschikking (al-Qadar), zowel het goede als het slechte ervan,^[1] en het bevestigen van de overleveringen die erover gaan en het geloven erin. Er mag niet gezegd worden: ‘Waarom?’ of ‘Hoe?’ Het is slechts een kwestie van het bevestigen ervan en het geloven erin.

7. الْإِيمَانُ بِالْقَدَرِ خَيْرُهُ وَشَرُّهُ،
وَالْتَّصِدُّقُ بِالْأَحَادِيثِ فِيهِ، وَالْإِيمَانُ
بِهَا، لَا يَقَالُ لَمْ وَلَا كَيْفَ، إِنَّمَا هُوَ
الْتَّصِدُّقُ وَالْإِيمَانُ بِهَا.

8. Als iemand de uitleg van een overlevering niet kent en het zijn verstand te boven gaat, dan is het voldoende voor hem en [de religie] is reeds voor hem geperfectioneerd, dus wat verplicht voor hem is, is dat hij erin gelooft en zich eraan overgeeft. Voorbeelden hiervan zijn de overlevering van aṣ-Ṣādiq al-Maṣdūq^[2] of soortgelijke overleveringen over de Voorbeschikking, en alle overleveringen over *ar-ru'yah*,^[3] zelfs al klinkt het vreemd in de oren of voelt

8. وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْ تَفْسِيرَ الْحَدِيثِ وَبَيَّلْغُهُ
عَقْلُهُ فَقَدْ كُفِيَ ذَلِكَ وَأُحْكِمَ لَهُ، فَعَلَيْهِ
الْإِيمَانُ بِهِ وَالتَّسْلِيمُ لَهُ، مِثْلَ حَدِيثِ
الصَّادِقِ الْمُصْذُوقِ، أَوْ مِثْلَ مَا كَانَ مِثْلَهُ فِي
الْقَدَرِ وَمِثْلَ أَحَادِيثِ الرُّؤْيَةِ كُلِّهَا وَإِنْ نَبَتْ
عَنِ الْأَسْمَاعِ وَاسْتَوْحَشَ مِنْهَا الْمُسْتَمِعُ

[1] Het geloven in de Voorbeschikking (*al-Qadar*) omvat het geloven in vier zaken: de Kennis, het Schrijven, de Wil en het Scheppen, zoals al-ʿImām Ibn Taymiyyah (728 NH) ﷺ zei in [16] al-ʿAqidah al-Wāsiṭiyyah (passage 57-58; Majmūʿ al-Fatāwā 3/148-149): “Het geloven in de Voorbeschikking kent twee niveaus, en ieder niveau omvat twee zaken. Het eerste niveau is (1) het geloven dat Allāh wist wat de schepselen zouden doen, met Zijn Eeuwige Kennis die altijd al Zijn Eigenschap is geweest en altijd Zijn Eigenschap zal zijn, en dat Hij al hun toestanden wist, aan gehoorzaamheden, ongehoorzaamheden, voorzieningen en levensspannen. Vervolgens (2) schreef Allāh de voorbeschikkingen van de schepselen op in het Bewaarde Tablet (*al-Lawḥ al-Maḥfūz*).

“Het tweede niveau is (3) de Wil (*Mashīʾah*) van Allāh die altijd verwezenlijkt wordt en Zijn Alomvattende Macht (*Qudrah*), en dat is dat je gelooft dat wat Allāh wil, zal plaatsvinden, en wat Hij niet wil, niet zal plaatsvinden, en dat er niets in de hemelen of op aarde aan beweging of onbeweeglijkheid plaatsvindt behalve met de Wil van Allāh ﷻ. In Zijn Rijk vindt enkel plaats wat Hij wil en Hij ﷻ heeft de macht over alle zaken, zowel tot het bestaande als het niet-bestaande. (4) Er is geen schepsel in de hemelen of op aarde behalve dat Allāh ﷻ haar schepper is – er is geen Schepper buiten Hem en er is geen Heer buiten Hem.”

[2] De overlevering van aṣ-Ṣādiq al-Maṣdūq (de waarheidsgetrouwe aan wie de waarheid geopenbaard wordt) in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (3208) en Ṣaḥīḥ Muslim (2643), waarin Ibn Masʿūd ﷺ zei: “De Boodschapper van Allāh ﷻ – en hij is aṣ-Ṣādiq al-Maṣdūq – leverde over aan mij: ‘Voorwaar, de schepping van eenieder van jullie wordt verzameld in de buik van zijn moeder voor veertig dagen, vervolgens is het een bloedklonter voor een soortgelijke (periode), vervolgens is het een vleesklomp voor een soortgelijke (periode) en vervolgens stuurt Allāh een engel, die opgedragen wordt tot vier woorden. Er wordt tegen hem gezegd: ‘Schrijf zijn daden, zijn voorziening, zijn levensspanne en of hij ellendig of gelukkig zal zijn.’ Vervolgens wordt de ziel in hem geblazen. [...]”

[3] *Ar-Ru'yah*: de bezichtiging, d.w.z. het zien van Allāh in het Hiernamaals. Zie passage 12.

iemand een afkeer ertegen wanneer hij het hoort. Voorwaar, hij dient erin te geloven en hij mag geen enkele letter ervan verwerpen. Hetzelfde geldt voor de andere overleveringen die overgeleverd zijn van de betrouwbare overlevertaars.

وَأَيْمًا عَلَيْهِ الْإِيمَانُ بِهَا، وَأَنْ لَا يُرَدَّ مِنْهَا حَرْفًا وَاحِدًا، وَغَيْرَهَا مِنَ الْأَحَادِيثِ الْمَأْثُورَاتِ عَنِ الثَّقَاتِ.

9. Dat een persoon met niemand disputeert of debatteert en ook niet leert hoe hij moet discussiëren, want *al-kalām*^[1] over de Voorbeschikking, het zien van Allāh (in het Hiernamaals), de Qurʾān en andere zaken van de geloofsleer, is gehekelde en verboden. Wie dit wel doet, behoort – indien hij al bij de Sunnah terecht komt met zijn *kalām* – niet tot Ahl as-Sunnah, tot hij het discussiëren verlaat, hij zich overgeeft en hij gelooft in de overleveringen.

9. وَأَنْ لَا يُجَاحِصَ أَحَدًا وَلَا يُنَاطِرَهُ وَلَا يَتَعَلَّمَ الْجِدَالَ. فَإِنَّ الْكَلَامَ فِي الْقَدَرِ وَالرُّؤْيَا وَالْقُرْآنِ وَغَيْرِهَا مِنَ الشُّعْنِ مَكْرُوهٌ مِنْهُ عَنَّا لَا يَكُونُ صَاحِبُهُ – إِنْ أَصَابَ بِكَلَامِهِ الشُّعْنَ – مِنْ أَهْلِ الشُّعْنِ حَتَّى يَدَعَ الْجِدَالَ وَيُسَلِّمَ وَيُؤْمِنَ بِالْأَثَرِ.

10. De Qurʾān is de Spraak (Kalām) van Allāh en het is niet geschapen. Iemand dient niet af te zwakken en terug te deinken voor het zeggen dat het niet geschapen is, want de Spraak van Allāh staat niet los van Hem, en niets van Hem is geschapen.

10. وَالْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ وَلَيْسَ بِمَخْلُوقٍ. وَلَا يَضَعُفُ أَنْ يَقُولَ: لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ، فَإِنَّ كَلَامَ اللَّهِ لَيْسَ بِبَائِنٍ مِنْهُ، وَلَيْسَ مِنْهُ شَيْءٌ مَخْلُوقًا.

11. Pas op voor het debatteren met degene die hierin iets nieuws heeft ingevoerd, degene die het standpunt van *al-lafẓ*^[2] aanhoudt en dergelijke^[3] en degene die erin stopt en zegt: ‘Ik weet niet of het ge-schapen is of niet geschapen is. Ik zeg enkel dat het de Spraak van Allāh is’^[4], want dit is een persoon van innovatie, net zoals degene die zegt dat de Qurʾān geschapen is. Het is echter de Spraak van Allāh en het is niet geschapen.^[5]

11. وَإِيَّاكَ وَمُنَاطَرَةَ مَنْ أَحَدَثَ فِيهِ وَمَنْ قَالَ بِاللَّفْظِ وَغَيْرِهِ، وَمَنْ وَقَفَ فِيهِ فَقَالَ: لَا أَدْرِي مَخْلُوقٌ أَوْ لَيْسَ بِمَخْلُوقٍ وَإِيَّا هُوَ كَلَامُ اللَّهِ، فَهَذَا صَاحِبٌ يَدْعُو مِثْلَ مَنْ قَالَ: هُوَ مَخْلُوقٌ. وَإَيْمًا هُوَ كَلَامُ اللَّهِ وَلَيْسَ بِمَخْلُوقٍ.

[1] *Al-Kalām*: theologische redenering op basis van het verstand, middels stelregels uit de Griekse filosofie.

[2] *Al-Lafẓ*: de innovatie van de Lafẓiyyah, een subsekte van de Jahmiyyah, die zeiden: “Onze uitspraak van de Qurʾān is geschapen,” om zo met een omweg te beweren dat de Qurʾān geschapen is.

[3] Iemand dient ook niet te zeggen dat zijn uitspraak van de Qurʾān niet geschapen is, want ook dit bevat een valse betekenis. Al-Khallāl (311 NH) ﷺ leverde over in Kitāb as-Sunnah (2122) van Abū Bakr ibn Zanjūyah, die zei: “Ik hoorde Aḥmad ibn Ḥanbal zeggen: ‘Wie zegt dat zijn uitspraak van de Qurʾān geschapen is, is een Jahmiyy, en wie zegt dat zijn uitspraak van de Qurʾān niet geschapen is, is een innovator (*mubtadiʿ*), met wie niet gesproken dient te worden.’” Zie [10] De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy, passage 68.

[4] Dit heet *al-waqf* (het stoppen), waar de Wāqifah – een subsekte van de Jahmiyyah – naar zijn vernoemd.

[5] De Jahmiyyah zijn inzake de Qurʾān opgesplitst in drie subsektes. Al-ʿImām Aḥmad zei: “De Jahmiyyah zijn er in drie soorten: één groep zegt dat de Qurʾān geschapen is (al-Jahmiyyah al-Makhluqiyyah), één groep zegt: ‘de Qurʾān is de Spraak van Allāh’ en stopt vervolgens (al-Wāqifah), en één groep zegt: ‘Onze uitspraken van de Qurʾān zijn geschapen’ (al-Lafẓiyyah). Ik beschouw hen qua uitspraak als één en hetzelfde.” Overgeleverd door o.a. al-Khallāl in as-Sunnah (5/125) en al-ʿĀjurriyy in ash-Sharʿah (1/539). Zie [10] De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy, passage 68, incl. de voetnoten, voor meer uitleg.

12. Het geloven dat Allāh [door de gelovigen] gezien zal worden op de Dag der Opstanding, zoals authentiek overgeleverd is van de Profeet ﷺ.^[1]

12. وَالْإِيمَانُ بِالرُّؤْيَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْأَحَادِيثِ الصَّحَاحِ.

13. En [het geloven] dat de Profeet ﷺ zijn Heer (met zijn hart) heeft gezien, want dit is authentiek overgeleverd van de Boodschapper van Allāh ﷺ.^[2] Het is overgeleverd door Qatādah, via 'Ikrimah, van Ibn 'Abbās;^[3] en het is overgeleverd door al-Ḥakam ibn Abān, via

13. وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ رَأَى رَبَّهُ فَإِنَّهُ مُتَأَثِّرٌ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَحِيحٌ قَدْ رَوَاهُ قَتَادَةُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَرَوَاهُ الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ.

[1] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (554) en Ṣaḥīḥ Muslim (633) van Jarīr ﷺ dat de Profeet ﷺ zei: “Voorwaar, jullie zullen jullie Heer zien (in het Hiernamaals) zoals jullie deze maan zien en jullie zullen elkaar niet verdringen om Hem te zien.”

Al-'Imām Ibn Taymiyyah zei in [16] al-'Aqīdah al-Waṣīṭiyyah (passage 47; Majmū' al-Fatāwā 3/144): “Onder het reeds vermelde geloof in Hem en in Zijn Boeken en Zijn Boodschappers, valt tevens: het geloven dat de gelovigen Hem werkelijk met hun ogen zullen zien op de Dag der Opstanding, net zoals ze de zon zien op een heldere dag, wanneer er geen wolken voor hangen, en zoals ze de maan zien op vollemaansnacht. Ze zullen niet onterecht belemmerd worden in het zien van Hem. Ze zullen Hem zien terwijl ze zich op de stavlakte bevinden tijdens de Opstanding, en vervolgens zullen ze Hem zien na het binnentreden van het Paradijs, zoals Allāh het wil.”

[2] Al-'Imām Ibn Taymiyyah ﷺ zei in Majmū' al-Fatāwā (6/509-510): “Wat betreft het zien (van Allāh door de Profeet ﷺ tijdens de Opstijging [al-Mi'rāj]): wat vastgesteld is in de Ṣaḥīḥ (Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 176) van Ibn 'Abbās is dat hij zei: ‘Muḥammad zag zijn Heer twee keer met zijn hart.’ ‘Ā'ishah ontkende dat hij Hem gezien had. Sommigen hebben deze twee [uitspraken] samengenomen door te zeggen dat ‘Ā'ishah het zien met het oog ontkende terwijl Ibn 'Abbās het zien met het hart bevestigde. De bewoordingen die authentiek overgeleverd zijn van Ibn 'Abbās zijn ofwel algemeen, ofwel gespecificeerd aan het hart; soms zegt hij: ‘Muḥammad zag zijn Heer’, en soms zegt hij: ‘Muḥammad zag Hem’, en er is geen bewoording authentiek van Ibn 'Abbās overgeleverd waarin hij zei dat hij hem zag met zijn ogen.

“Hetzelfde geldt voor al-'Imām Aḥmad: soms bevestigt hij het zien in het algemeen en soms zegt hij: ‘Hij zag Hem met zijn hart.’ Niemand heeft gezegd dat hij Aḥmad heeft horen zeggen: ‘Hij zag Hem met zijn ogen.’ Een groep onder Aḥmads metgezellen hoorden echter zijn algemene woorden en begrepen daaruit dat hij het zien met het oog bedoelde, net zoals dat sommige mensen de algemene woorden van Ibn 'Abbās hoorden en daaruit ook begrepen dat hij het zien met het oog bedoelde.

“De bewijzen bevatten echter niets wat erop duidt dat hij Hem met zijn ogen gezien heeft en het is niet authentiek overgeleverd van een van de metgezellen, noch bevat het Boek en de Sunnah iets wat daarop duidt. Integendeel, de authentieke teksten duiden juist eerder op de ontkenning ervan, zoals overgeleverd in Ṣaḥīḥ Muslim (178) van Abū Dharr, die zei: Ik vroeg de Boodschapper van Allāh ﷺ: ‘Heb jij jouw Heer gezien? Hij zei: ‘(Een sluier van) licht, dus hoe kan ik Hem zien?’” Einde citaat van Ibn Taymiyyah.

Verderop in Majmū' al-Fatāwā (6/510) zei Ibn Taymiyyah: “In de authentieke teksten is de overeenstemming van de Salaf van de Ummah vastgesteld dat niemand Allāh in het wereldse leven met zijn ogen zal zien, behalve het punt waarin sommigen dit specifiek betwistten als het gaat om de bezichtiging door onze Profeet Muḥammad ﷺ.”

[3] In Musnad Aḥmad (2580, 2634) is overgeleverd dat Ibn 'Abbās ﷺ zei: “De Boodschapper van Allāh ﷺ zei: ‘Ik heb mijn Heer ﷻ gezien.’” Ook overgeleverd in Kitāb as-Sunnah (442) van Ibn Abī 'Āṣim, ar-Ru'yah (265) van ad-Dāraquṭniyy, al-Kāmil (2/260-261) van Ibn 'Adiyy, ash-Sharī'ah (1033, 1039) van al-'Imām Abū Bakr al-'Ājurriyy en Kitāb as-Sunnah (1093, 1094) van al-'Imām 'Abdullāh ibn Aḥmad.

ʿIkrimah, van Ibn ʿAbbās,^[1] en het is overgeleverd door ʿAliyy ibn Zayd, via Yūsuf ibn Mihrān, van Ibn ʿAbbās.^[2] De overlevering wordt volgens ons letterlijk genomen zoals het gekomen is van de Profeet ﷺ en het spreken erover met *al-kalām* is een innovatie. We geloven erin zoals het gekomen is, volgens de letterlijke betekenis, en we debatteren er met niemand over.

وَرَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ
عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ. وَالْحَدِيثُ عِنْدَنَا عَلَى
ظَاهِرِهِ كَمَا جَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْكَلَامُ فِيهِ
بِذَعَةٍ، وَلَكِنْ نُؤْمِنُ بِهِ كَمَا جَاءَ عَلَى ظَاهِرِهِ
وَلَا نُنَاطِرُ فِيهِ أَحَدًا.

14. Het geloven in de Weegschaal (al-Mizān) op de Dag der Opstanding, zoals het is overgeleverd: “Op de Dag der Opstanding zal een dienaar gewogen worden en hij zal niet eens het gewicht van een vleugel van een mug wegen.”^[3] En de daden van de dienaren zullen gewogen worden zoals gekomen is in de overlevering. Men dient hierin te geloven, dit te bevestigen, zich af te wenden van degene die het verwerpt en niet met hem te discussiëren.

14. وَالْإِيمَانُ بِالْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا
جَاءَ، يُوزَنُ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلَا يَرَى
جَنَاحَ بَعُوضَةٍ، وَتُوزَنُ أَعْمَالُ الْعِبَادِ كَمَا
جَاءَ فِي الْأَثَرِ. وَالْإِيمَانُ بِهِ وَالتَّصَدِيقُ بِهِ
وَالْإِعْرَاضُ عَمَّنْ رَدَّ ذَلِكَ وَتَرَكَ مُجَادَلَتَهُ.

15. Dat Allāh tegen de dienaren zal spreken op de Dag der Opstanding zonder dat er tussen hen en Hem een tolk zal zijn; en het geloven hierin en het bevestigen dat het waarheid is.

15. وَأَنَّ اللَّهَ يَكَلِّمُ الْعِبَادَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
لَيْسَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ. وَالْإِيمَانُ بِهِ
وَالْتَّصَدِيقُ بِهِ.

16. Het geloven in het Waterbassin (al-Ḥawḍ): de Boodschapper van Allāh ﷺ zal een waterbassin hebben op de Dag der Opstanding waar zijn gemeenschap langs zal komen. Haar breedte is gelijk aan haar lengte: een afstand die afgelegd wordt in een maand. Haar drinkbekers zijn zoals het aantal sterren in de hemel. Zo is het authentiek vastgesteld in de overleveringen, via meerdere wegen.^[4]

16. وَالْإِيمَانُ بِالْحَوْضِ، وَأَنَّ لِرَسُولِ اللَّهِ
ﷺ حَوْضًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرْدُ عَلَيْهِ أُمَّتُهُ،
عَرْضُهُ وَمِثْلُ طُولِهِ: مَسِيرَةُ شَهْرٍ، آيَتُهُ:
كَعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ عَلَى مَا صَحَّحَتْ بِهِ
الْأَخْبَارُ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ.

[1] Overgeleverd door ad-Dāraquṭniyy in ar-Ruʿyah (270) via al-Ḥakam ibn Abān, van ʿIkrimah, die zei: “Er werd gezegd tegen Ibn ʿAbbās: ‘Heeft Muḥammad (ﷺ) zijn Heer gezien?’ Hij (Ibn ʿAbbās) zei: ‘Ja.’”

[2] Overgeleverd door ad-Dāraquṭniyy in ar-Ruʿyah (261) van ʿAliyy ibn Zayd, via Yūsuf ibn Mihrān, van Ibn ʿAbbās ﷺ over Zijn Uitspraak (vert.): «Het hart loog niet over wat het zag. [11]» [53:11] – Ibn ʿAbbās zei: “Muḥammad ﷺ zag zijn Heer ﷻ met zijn hart.” Ook in al-Muʿjam al-Kabīr (12941).

[3] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (4729) en Ṣaḥīḥ Muslim (2785).

[4] Het Waterbassin (al-Ḥawḍ) van de Profeet ﷺ op Arḍ al-Maḥshar (de Verzamelplek) op de Dag der Opstanding, is een grote waterbak waaruit gedronken zal worden. In Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (6579) is overgeleverd van ʿAbdullāh ibn ʿAmr ﷺ, dat de Profeet ﷺ zei: “Mijn Waterbassin is (ter grootte van) de afstand die afgelegd wordt in een maand. Haar water is witter dan melk, haar geur is lekkerder dan muskus, haar drinkbekers zijn zoals de sterren van de hemel en wie ervan drinkt zal nooit meer dorst krijgen.”

In Ṣaḥīḥ Muslim (249) is overgeleverd dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “[...] Weet: er zullen zeker mannen weggejaagd worden van mijn Waterbassin zoals verdwaalde kamelen weggejaagd worden. Ik zal hen roepen: ‘Voorwaar, kom!’, waarop er tegen mij gezegd wordt: ‘Voorwaar, zij veranderden (zaken) na jou.’ Vervolgens zal ik zeggen: ‘Wegwezen, wegwezen.’”

17. Het geloven in de bestraffing van het graf, dat deze Ummah (natie) getest zal worden in haar graven en dat ze gevraagd zullen worden over al-ʿImān (het geloof) en de Islam, hun Heer en hun Profeet. Munkar en Nakīr^[1] zullen naar een persoon toe komen, zoals Allāh ﷻ het wil. Men dient hierin te geloven en te bevestigen dat het waarheid is.

17. وَالْإِيمَانُ بِعَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَنَّ هَذِهِ الْأُمَّةُ تُنْتَنُ فِي قُبُورِهَا وَتُسَالُّ عَنْ الْإِيمَانِ وَالْإِسْلَامِ وَمَنْ رَبُّهُ وَمَنْ نَبِيُّهُ، وَيَأْتِيهِ مُنْكَرٌ وَكَيِّرٌ كَيْفَ شَاءَ اللَّهُ ﷻ وَكَيْفَ أَرَادَ، وَالْإِيمَانُ بِهِ وَالتَّصَدِيقُ بِهِ.

18. Het geloven in de Intercessie (Shafāʿah) van de Profeet ﷺ en dat een volk uit het Vuur zal treden nadat ze verbrand zijn en kolen zijn geworden,^[2] waarna het bevel gegeven zal worden dat zij naar

18. وَالْإِيمَانُ بِشَفَاعَةِ النَّبِيِّ ﷺ، وَبِقَوْمٍ يَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ بَعْدَ مَا اخْتَرَقُوا وَصَارُوا قَحَماً، فَيُؤْمَرُ بِهِمْ إِلَى نَهْرٍ عَلَى بَابِ

[1] Munkar en Nakīr zijn twee Engelen die de overledene in het graf de drie bekende vragen zullen stellen. Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (1374) en Ṣaḥīḥ Muslim (2870) van Anas رضي الله عنه dat de Boodschapper van Allāh ﷺ zei: “Voorwaar, wanneer de dienaar in zijn graf gelegd wordt en zijn metgezellen terugkeren en hij zelfs de stappen van hun schoenen hoort, dan komen er twee Engelen naar hem toe die hem laten zitten en tegen hem zeggen: ‘Wat was je gewend te zeggen over deze man, Muḥammad ﷺ?’ De gelovige zal zeggen: ‘Ik getuig dat hij de dienaar van Allāh en Zijn Boodschapper is.’ Waarop er tegen hem gezegd zal worden: ‘Kijk naar jouw plek in het Vuur, Allāh heeft deze voor jou ingewisseld voor een plek in het Paradijs,’ waarna hij ze beide zal zien.’ [...] Wat betreft de *munāfiq* (huichelaar) en de ongelovige, tegen hem zal gezegd worden: ‘Wat was je gewend te zeggen over deze man?’ Hij zal zeggen: ‘Ik weet het niet. Ik zei wat de mensen zeiden.’ Er zal tegen hem gezegd worden: ‘Je wist niet en je accepteerde de leiding ook niet.’ Vervolgens zal hij een slag krijgen met ijzeren hamers waardoor hij een kreet zal uitschreeuwen die iedereen nabij hem zal horen behalve de Thaḳalayn (d.w.z. de Jinn en de mensen).”

Overgeleverd in Jāmiʿ at-Tirmidhiyy (1071) dat de Profeet ﷺ zei: “Wanneer de overledene” – of hij zei: “één van jullie” – “...overlijdt, dan komen er twee zwarte, blauwe Engelen naar hem toe. Eén van hen wordt al-Munkar genoemd en de andere an-Nakīr. Zij zullen zeggen: ‘Wat was je gewend te zeggen over deze man?’ Waarop hij zal zeggen wat hij gewend was om te zeggen: ‘Hij is de dienaar van Allāh en Zijn Boodschapper. Ik getuig dat niets het recht heeft om aanbeden te worden behalve Allāh en dat Muḥammad Zijn dienaar en Boodschapper is.’ Zij zullen zeggen: ‘Wij wisten reeds dat jij dit zou zeggen.’ Vervolgens zal zijn graf verruimd worden met zeventig bij zeventig onderarmenlengtes, en dan zal het voor hem daarin verlicht worden. Daarna zal er tegen hem gezegd worden: ‘Slaap.’ Waarop hij zal zeggen: ‘Ik wil terug naar mijn familie om hen te berichten.’ Zij zullen dan zeggen: ‘Slaap zoals de slaap van een bruidegom die niet wakker wordt gemaakt behalve door zijn meest geliefde familielid.’ Totdat Allāh hem weder op laat staan vanuit die ligplek. En als hij een *munāfiq* (huichelaar) is, dan zal hij zeggen: ‘Ik hoorde mensen (iets) zeggen, waarop ik hetzelfde zei. Ik weet het niet.’ Dan zullen zij zeggen: ‘Wij wisten reeds dat jij dat zou zeggen.’ Vervolgens zal er tegen de aarde gezegd worden: ‘Druk hem samen,’ waarna het hem zal samendrukken, waardoor zijn ribben tussen elkaar door gedrukt worden. Hij zal op die manier bestraft blijven worden totdat Allāh hem weder op laat staan vanuit die ligplek.” Authentiek (*ṣaḥīḥ*) verklaard door Ibn Ḥibbān in zijn Ṣaḥīḥ (3117) en goed (*ḥasan*) verklaard door al-ʿAlbāniyy in Ṣaḥīḥ at-Tirmidhiyy (3071).

[2] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (4518) en Ṣaḥīḥ Muslim (185) dat de Profeet ﷺ zei: “Wat betreft de inwoners van het Vuur die haar (permanente) inwoners zijn: zij zullen daarin niet sterven en niet leven. Maar een groep mensen (moslims) die (tijdelijk) door het Vuur getroffen zullen worden vanwege hun zondes” – of hij zei: “door hun fouten” – “waarna Hij hen een dood laat sterven totdat zij kolen zijn geworden, en vervolgens zal de Intercessie toegelaten worden.” Dit is de bewoording uit Ṣaḥīḥ Muslim.

een rivier gebracht moeten worden bij de poort van het Paradijs, zoals gekomen is in de overlevering^[1], hoe Allāh het wil en zoals Hij het wil. Het is slechts een kwestie van het geloven erin en het bevestigen dat het waarheid is.^[2]

الْحَيَّةُ كَمَا جَاءَ الْأَثَرُ، كَيْفَ شَاءَ اللَّهُ وَكَمَا شَاءَ، إِنَّمَا هُوَ الْإِيمَانُ بِهِ وَالتَّصْدِيقُ بِهِ.

19. Het geloven dat al-Masiḥ ad-Dajjāl (de Antichrist) zal verschijnen terwijl er tussen zijn twee ogen geschreven staat: *kāfir* (ongelovige). Men dient te geloven in de overleveringen die over hem gaan en dat het zal gebeuren.

19. وَالْإِيمَانُ أَنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ خَارِجٌ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ: كَافِرٌ، وَالْأَحَادِيثُ الَّتِي جَاءَتْ فِيهِ، وَالْإِيمَانُ بِأَنَّ ذَلِكَ كَائِنٌ.

20. En dat ʿĪsā ibn Maryam ﷺ zal neerdalen en hem zal doden bij de poort van Ludd.^[3]

20. وَأَنَّ عِيسَى بْنَ مَرْيَمَ ﷺ يَنْزِلُ فَيَقْتُلُهُ بَابَ لُدٍّ.

21. Al-ʿĪmān (het geloof) bestaat uit uitspraken en daden, en het kan toenemen en afnemen,^[4] zoals vermeld staat in de overlevering: “De meest volmaakte onder de gelovigen qua ʿĪmān (geloof), is degene onder hen met de beste gedragscode.”^[5]

21. وَالْإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ، يَزِيدُ وَيُنْقُصُ كَمَا جَاءَ فِي الْحَقِيرَةِ: أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا.

[1] In Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (7439) is overgeleverd dat de Profeet ﷺ zei: “[...] De Profeten, de Engelen en de gelovigen zullen voorspraak verrichten, waarna al-Jabbār (de Overweldiger) zal zeggen: ‘Mijn Voorspraak (Shafāʿah) is nog over.’ Vervolgens zal Hij een greep uit het Vuur grijpen en groepen eruit halen wiens lichamen verbrand zijn, waarop zij in een rivier gegooid zullen worden bij de ingang van het Paradijs genaamd het Water van het Levens. [...]”

[2] De Intercessie (ash-Shafāʿah; ook wel vertaald als ‘de Voorspraak’) op de Dag der Opstanding. Al-ʿImām Ibn Taymiyyah zei in [16] al-ʿAqīdah al-Wāsiṭiyyah (passage 55; Majmūʿ al-Fatāwā 3/147): “De Profeet ﷺ zal tijdens de Opstanding drie intercessies doen: de eerste intercessie is dat hij zal voorspreken voor degenen die zich op de stavlake bevinden zodat er tussen hen geoordeeld zal worden, nadat de Profeten – Adam, Nūḥ, Ibrāhīm, Mūsā en ʿĪsā ibn Maryam ﷺ – weigeren om de intercessie te doen totdat het eindigt bij hem (ﷺ). De tweede intercessie is dat hij zal voorspreken voor de mensen van het Paradijs om het Paradijs te mogen binnentreden. Deze twee intercessies worden specifiek door hem alleen gedaan.

“De derde intercessie is dat hij zal voorspreken voor degene die het Vuur verdient. Deze intercessie wordt zowel gedaan door hem als door alle andere Profeten, de waarheidsgetrouwen en anderen. Voor degene die het Vuur verdient zal hij (ﷺ) voorspreken zodat hij het niet hoeft binnen te treden en voor degene die het al binnengetreden is, zal hij (ﷺ) voorspreken zodat hij het mag verlaten. Ook zal Allāh groepen uit het Vuur halen zonder intercessie, maar enkel vanuit de Gunst van Allāh en Zijn Genade. En er zal plek overblijven in het Paradijs naast de wereldse personen die het al binnengetreden zijn, waarna Allāh hier groepen voor zal scheppen, om ze vervolgens het Paradijs te doen binnentreden.” Einde citaat.

[3] Ludd (Lod): een stad in Palestina, gelegen op 38 km ten noordwesten van Bayt al-Maqdis (Jeruzalem).

[4] Ibn Taymiyyah ﷺ zei in Majmūʿ al-Fatāwā (7/672): “De Salaf hebben er consensus over dat al-ʿĪmān bestaat uit uitspraak en daad en dat het kan toenemen en afnemen. Dit betekent dat het bestaat uit de uitspraak van het hart (de overtuiging) en de daad van het hart, en vervolgens de uitspraak van de tong en de daad van de ledematen.” Zie [1] De Geloofsleer van ath-Thawriyy, passages 2 t/m 4 (incl. voetnoten).

[5] Overgeleverd in Musnad Aḥmad (2/250), Sunan Abī Dāwūd (4682) en Jāmiʿ at-Tirmidhiyy (1162).

22. Wie het gebed verlaat, is in ongeloof vervallen.^[1] Er is geen daad waarvan het verlaten ongeloof is behalve het gebed: wie het verlaat is een ongelovige, en Allāh heeft het toegestaan om hem te doden.^[2]

22. وَمَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ فَقَدْ كَفَرَ. وَلَيْسَ مِنَ الْأَعْمَالِ شَيْءٌ تَرَكُهُ كُفْرٌ إِلَّا الصَّلَاةَ، مَنْ تَرَكَهَا فَهُوَ كَافِرٌ، وَقَدْ أَحَلَّ اللَّهُ قَتْلَهُ.

23. De beste van deze Ummah na de Profeet (ﷺ), is Abū Bakr aṣ-Ṣiddīq^[3], vervolgens ‘Umar ibn al-Khaṭṭāb^[4] en daarna ‘Uthmān ibn ‘Affān^[5]. Er dient voorrang gegeven te worden aan deze drie net zo-als de metgezellen van de Boodschapper van Allāh (ﷺ) hen voorrang gaven; ze hadden daar geen meningsverschil over.

23. وَخَيْرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ بَعْدَ نَبِيِّهَا: أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ، ثُمَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، ثُمَّ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ. يُقَدِّمُ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةَ كَمَا قَدَّمَهُمْ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، لَمْ يَخْتَلِفُوا فِي ذَلِكَ.

24. Na deze drie komen ‘de vijf houders van het overleg’, namelijk ‘Aliyy ibn Abī Ṭālib,^[6] Ṭalḥah,^[7] az-Zubayr,^[8] ‘Abd ar-Raḥmān

24. ثُمَّ بَعْدَ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَةِ: أَصْحَابُ الشُّورَى الْخُمْسَةِ: عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَالزُّبَيْرُ وَطَلْحَةُ

[1] In Ṣaḥīḥ Muslim (159) is overgeleverd van Jābir ibn ‘Abdillāh (رضي الله عنه) dat de Profeet (ﷺ) zei: “Voorwaar, tussen een man en tussen *ash-shirk* (afgoderij) en *al-kufr* (ongeloof) ligt het verlaten van het gebed.”

[2] De voorgeschreven straffen mogen enkel uitgevoerd worden door de autoriteiten in een islamitische staat.

[3] De edele metgezel: ‘Abdullāh ibn ‘Uthmān (Abū Quḥāfah) ibn ‘Āmir ibn ‘Amr ibn Ka’b ibn Sa’d ibn Taym ibn Murrah ibn Ka’b ibn Lu’ayy al-Qurashīyy at-Taymiyy, Abū Bakr aṣ-Ṣiddīq (de waarachtige; 13 NH) (رضي الله عنه); de eerste kalief, de opvolger (*khalīfah*) van de Boodschapper van Allāh (ﷺ). Hij was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet (ﷺ) de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf.

[4] De edele metgezel: ‘Umar ibn al-Khaṭṭāb ibn Nufayl ibn ‘Abd al-‘Uzzā ibn Riyāḥ ibn ‘Abdillāh ibn Qurt ibn Razāḥ ibn ‘Adiyy ibn Ka’b ibn Lu’ayy al-Qurashīyy al-‘Adawiyy; Abū Ḥafs, al-Fārūq (de onderscheid-maker) (رضي الله عنه); de Bevelhebber van de Gelovigen en de tweede van de rechtgeleide kaliefen. Hij was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet (ﷺ) de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf. Hij overleed als martelaar in 23 NH toen hij tijdens het gebed gestoken werd door de vuuraanbidder Abū Lu’lu’.

[5] De edele metgezel: ‘Uthmān ibn ‘Affān ibn Abī l-‘Āṣ ibn Umayyah ibn ‘Abd Shams ibn ‘Abd Manāf ibn Quṣayy ibn Kilāb ibn Murrah ibn Ka’b ibn Lu’ayy ibn Ghālīb al-Qurashīyy al-‘Urawiyy; Abū ‘Abdillāh, Abū Laylā; de Bevelhebber van de Gelovigen, de derde van de rechtgeleide kaliefen (رضي الله عنه) en één van de tien metgezellen aan wie de Profeet (ﷺ) de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf. Hij droeg de titel Dhū an-Nūrayn (de Drager van de Twee Lichten), omdat hij opeenvolgend met twee dochters van de Profeet (ﷺ) getrouwd was. Hij overleed als martelaar toen hij in zijn huis gedood werd in 35 NH.

[6] De edele metgezel: ‘Aliyy ibn Abī Ṭālib ibn ‘Abd al-Muṭṭalib ibn Hāshim ibn ‘Abd Manāf al-Qurashīyy al-Hāshimiyy; Abū al-Ḥasan, Abū Turāb (رضي الله عنه); de Bevelhebber van de Gelovigen en de vierde van de rechtgeleide kaliefen; de neef van de Profeet (ﷺ) en echtgenoot van Fāṭimah (رضي الله عنها), de dochter van de Profeet (ﷺ). Hij was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet (ﷺ) de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf. Hij overleed als martelaar toen hij gedood werd door een van de Khawārīj in 40 NH.

[7] De edele metgezel: Ṭalḥah ibn ‘Ubaydillāh ibn ‘Uthmān ibn ‘Amr ibn Ka’b ibn Sa’d ibn Taym ibn Murrah ibn Ka’b ibn Lu’ayy al-Qurashīyy at-Taymiyy, Abū Muḥammad (36 NH) (رضي الله عنه); en was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet (ﷺ) de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf.

[8] De edele metgezel: az-Zubayr ibn al-‘Awwām ibn Khuwaylid ibn Asad ibn ‘Abd al-‘Uzzā ibn Quṣayy ibn Kilāb ibn Murrah ibn Ka’b ibn Lu’ayy al-Qurashīyy, Abū ‘Abdillāh (36 NH) (رضي الله عنه); hij was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet (ﷺ) de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf.

ibn ʿAwf^[1] en Saʿd ibn Abī Waqqāṣ.^[2] Zij waren allen geschikt voor het kaliefchap en ze waren allen Imāms.^[3]

25. Hierin dient de overlevering van Ibn ʿUmar als standpunt ingenomen te worden (waarin hij zei): “Wij waren – terwijl de Boodschapper van Allāh ﷺ leefde en zijn metgezellen in grote aantallen aanwezig waren – gewend om als volgt op te sommen: Abū Bakr, vervolgens ʿUmar en daarna ʿUthmān. Vervolgens zwegen wij.”^[4]

26. Na ‘de houders van het overleg’ komen de volgende metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ: de Emigranten (al-Muhājirīn) die de Slag van Badr meemaakten en daarna de Helpers (al-ʿAnṣār) die de Slag van Badr meemaakten. De volgorde is naar gelang de verandering van de Emigratie (Hijrah) en het voorgaan (van anderen) in het binnentreden van de Islam.

27. De beste mensen na de voorgenoemden, zijn de rest van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ, de generatie onder wie hij werd gezonden. Eenieder die hem vergezeld heeft voor een jaar, een maand, een dag, of een moment, of hem ook maar slechts gezien heeft, behoort tot zijn metgezellen, en het niveau van zijn metgezelschap is dan naar gelang de tijdsduur dat hij hem vergezeldde, hoe vroeg hij met hem was, hoeveel hij van hem aangehoord heeft en hoe vaak hij naar hem gekeken heeft.

Degene onder hen met het laagste metgezelschap is beter dan de generatie van degenen die hem (ﷺ) niet gezien hebben, zelfs al ontmoeten zij Allāh met alle [goede] daden. Zij die de Profeet ﷺ vergezeld hebben, hem gezien hebben en iets van hem aangehoord

وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، كُلُّهُمْ يَصْلُحُ لِلْخِلَافَةِ وَكُلُّهُمْ إِمَامٌ.

25. وَيَذْهَبُ فِي ذَلِكَ إِلَى حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ: كُنَّا نَعُدُّ وَرَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَيًّا وَأَصْحَابُهُ مُتَوَفِّرُونَ: أَبُو بَكْرٍ، ثُمَّ عُمَرُ، ثُمَّ عُثْمَانُ، ثُمَّ نَسْكُتُ.

26. ثُمَّ مِنْ بَعْدِ أَصْحَابِ الشُّوَرَى: أَهْلُ بَدْرٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ، ثُمَّ أَهْلُ بَدْرٍ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى قَدَرِ الْهِجْرَةِ وَالسَّابِقَةِ أَوَّلًا فَأَوَّلًا.

27. ثُمَّ أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدَ هَؤُلَاءِ: أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْقَرْنُ الَّذِي بُعِثَ فِيهِمْ، كُلُّ مَنْ صَحِبَهُ سَنَةً أَوْ شَهْرًا أَوْ يَوْمًا أَوْ سَاعَةً أَوْ رَأَاهُ فَهُوَ مِنْ أَصْحَابِهِ، لَهُ مِنَ الصُّحْبَةِ عَلَى قَدَرِ مَا صَحِبَهُ وَكَانَتْ سَابِقَتُهُ مَعَهُ وَسَمِعَ مِنْهُ وَنَظَرَ إِلَيْهِ نَظَرَةً.

فَإِنَّهُمْ صُحْبَةُ أَفْضَلِ مِنَ الْقَرْنِ الَّذِي لَمْ يَرَوْهُ وَلَوْ لَقُوا اللَّهَ بِجَمِيعِ الْأَعْمَالِ كَانَ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ صَحَبُوا النَّبِيَّ ﷺ وَرَأَوْهُ

[1] De edele metgezel: ʿAbd ar-Raḥmān ibn ʿAwf ibn ʿAbd al-Ḥārith ibn Zuhrah ibn Kilāb ibn Murrah ibn Kaʿb ibn Luʿāyy al-Qurashīyy az-Zuhriyy, Abū Muḥammad (32 NH) ﷺ; hij was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet ﷺ de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf.

[2] De edele metgezel: Saʿd ibn Mālik (Abū Waqqāṣ) ibn Uhayb ibn ʿAbd Manāf ibn Zuhrah ibn Kilāb ibn Murrah ibn Kaʿb ibn Luʿāyy al-Qurashīyy az-Zuhriyy, Abū Ishāq (55 NH) ﷺ; hij was één van de tien metgezellen aan wie de Profeet ﷺ de verheugende tijdingen van het Paradijs gaf.

[3] Deze vijf vormden samen met ʿUthmān ibn ʿAffān ﷺ de zes houders van het overleg (ash-Shūrā) die aangesteld waren door ʿUmar ﷺ om na zijn dood de nieuwe kalief te kiezen. Ze kozen ʿUthmān ﷺ.

[4] Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (3655, 3698). Al-ʿImām Ḥarb ﷺ zei in [10] De Geloofsleer van Ḥarb (76-77): “De beste van deze gemeenschap na de Profeet ﷺ is Abū Bakr, en de beste na Abū Bakr is ʿUmar, en de beste na ʿUmar is ʿUthmān. [77] Een groep onder de mensen van kennis en de Sunnah zei: ‘En de beste na ʿUthmān, is ʿAliyy.’”

hebben – zelfs degene die hem enkel met zijn oog gezien heeft, al was het maar voor één moment, en in hem geloofde – zijn per definitie beter dan de Tābi‘īn,^[1] vanwege hun metgezelschap, zelfs al zouden de Tābi‘īn alle goede daden verrichten die ze maar konden.

وَسَمِعُوا مِنْهُ وَمَنْ رَأَاهُ بِعَيْنَيْهِ وَأَمَّنَ بِهِ وَلَوْ سَاعَةً أَفْضَلَ بِصُحْبَتِهِمْ مِنَ التَّابِعِينَ وَلَوْ عَمِلُوا كُلَّ أَعْمَالِ الْحَيْرِ.

28. Het horen en gehoorzamen tegenover de leiders en de Bevelhebber van de Gelovigen (Amīr al-Mu‘minīn) – of hij nu een vrome of een zondaar is – en degene die de macht over het kalifaat krijgt, om wie de mensen zich heen verzameld hebben en over wie zij tevreden zijn, maar ook degene die hen met het zwaard overwon waarop hij kalief werd en hij de bevelhebber van de gelovigen (Amīr al-Mu‘minīn) genoemd werd.

28. وَالسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ لِلْأَمِيَّةِ وَأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ وَمَنْ وَلِيَ الْخِلَافَةَ وَاجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَيْهِ وَرَضُوا بِهِ، وَمَنْ عَلَيْهِمُ بِالسَّيْفِ حَتَّى صَارَ خَلِيفَةً وَسُمِّيَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ.

29. Het uitvoeren van militaire expedities onder de bevelhebbers, zowel de vrome als de zondige, blijft van kracht en gaat door tot aan de Dag der Opstanding. Het wordt niet gelaten.

29. وَالْغَزْوُ مَاضٍ مَعَ الْأَمْرَاءِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْبَرِّ وَالْفَاجِرِ لَا يَتْرُكُ.

30. Het verdelen van *al-fay’*^[2] en het uitvoeren van *al-ḥudūd*^[3] is aan de leiders en dit blijft van kracht. Het is aan niemand om hen te dwarsbomen of hen [hierin] te betwisten.

30. وَقَسَمَةُ الْفَيْءِ وَإِقَامَةُ الْحُدُودِ إِلَى الْأَمِيَّةِ مَاضٍ، لَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَطْعَنَ عَلَيْهِمْ وَلَا يَنْازِعَهُمْ.

31. Het overhandigen van de *ṣadaqāt*^[4] aan de leiders is correct en geldig. Als iemand het aan hen overhandigt, dan is dat voldoende voor hem, of het nu een vrome of zondige [leider] is.

31. وَدَفْعُ الصَّدَقَاتِ إِلَيْهِمْ جَائِزَةٌ نَافِذَةٌ، مَنْ دَفَعَهَا إِلَيْهِمْ أَجْرَأَتْ عَنْهُ بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا.

32. Het vrijdaggebed achter de (vrome of zondige) leider en achter degene die hij daarvoor aangesteld heeft, is geldig en compleet, in de vorm van twee gebedseenheden. Wie het opnieuw bidt, is een innovator (*mubtadi’*) die de overleveringen verlaten heeft en afge-weken is van de Sunnah.^[5] Hij ontvangt niks van de deugden van

32. وَصَلَاةُ الْجُمُعَةِ خَلْفَهُ وَخَلْفَ مَنْ وَلَّاهُ جَائِزَةٌ تَامَّةٌ رَكَعَتَيْنِ، مَنْ أَعَادَهَا فَهُوَ مُبْتَدِعٌ، تَارِكٌ لِلْأَثَارِ مُخَالِفٌ لِلْسُنَّةِ لَيْسَ لَهُ مِنْ فَضْلِ الْجُمُعَةِ شَيْءٌ إِذَا لَمْ يَرِ الصَّلَاةَ

[1] Tābi‘īn (mv. van Tābi‘īyy): de generatie na de metgezellen.

[2] *Al-Fay’*: oorlogsbuit die verkregen is zonder strijd.

[3] *Al-Ḥudūd*: de voorgeschreven straffen.

[4] *Ṣadaqāt*: liefdadigheden. Hier wordt echter een specifiek de Zakāh bedoeld.

[5] Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah (728 H) ﷺ zei in Majmū‘ al-Fatāwā (3/280): “Wanneer het gebed enkel mogelijk is achter een innovator of zondaar, zoals het vrijdaggebed waarbij de imam een innovator of zondaar is en er geen ander vrijdaggebed gehouden wordt: in dit geval wordt het achter deze innovator en zondaar gebeden, volgens iedereen onder Ahl as-Sunnah” Zie [1] De Geloofsleer van Sufyān ath-Thawriyy (12-13, incl. de voetnoten).

het vrijdaggebed als hij niet van mening is dat het gebed gebeden wordt achter de leiders, wie zij ook zijn, zowel de vromen als de zondaren onder hen. De Sunnah is dan ook dat hij twee gebedseenheden achter hen bidt en dat hij gelooft dat deze compleet zijn. Hierover mag geen twijfel bestaan in je hart.

33. Wie in opstand komt tegen een van de leiders van de moslims terwijl de mensen zich om hem heen verzameld hebben en zij zijn leiderschap over het kalifaat erkend hebben, op wat voor manier dan ook – of het nu met tevredenheid is of door overwinning – dan heeft deze opstandeling zich afgesplitst van de moslims en is hij tegen de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ ingegaan. Als hij sterft, dan sterft hij de dood van het (pre-Islamitische) onwetendheidstijdperk.

34. Het is voor niemand toegestaan om te strijden tegen de machthebber, noch om tegen hem in opstand te komen. Wie dat wel doet, is een innovator (*muḩtadiʿ*), die zich op iets anders dan de Sunnah en het (juiste) pad bevindt.

35. Het bestrijden van rovers en Khawārij is toegestaan als zij een persoon zelf of zijn bezit aanvallen: dan heeft hij het recht om te strijden ter verdediging van zichzelf en zijn bezit en om het te verdedigen met alles waartoe hij in staat is. Maar als zij vertrekken of hem laten, dan heeft hij niet het recht om achter hen aan te gaan of hun sporen te achtervolgen. Niemand heeft dat recht behalve de leider of de moslimautoriteiten. Hij heeft enkel het recht om zich te verdedigen in die situatie waarin hij zich bevindt, waarbij hij zich moet inspannen om de intentie te nemen dat hij niemand zal doden.

Als hij hem dan tóch doodt bij het verdedigen van zichzelf tijdens de strijd, moge Allāh de gedode persoon dan vernietigen. Als de persoon (die zich verdedigt) in deze toestand zelf gedood wordt terwijl hij zichzelf en zijn bezit aan het verdedigen is, dan hoop ik dat hij het martelaarschap krijgt zoals gekomen is in de overleveringen. In alle overleveringen die hierover gaan, wordt hij slechts opgedragen om hem te bevechten en niet om hem te doden, noch om hem te achtervolgen.

خَلْفَ الْإِمَّةِ مَنْ كَانُوا بَرِّهِمْ
وَفَاجِرِهِمْ، فَالْسُّنَّةُ بِأَنْ يُصَلِّيَ مَعَهُمْ
رُكْعَتَيْنِ وَيَدِينُ بِأَمْرِهَا نَائِمَةً لَا يَكُنْ فِي
صَدْرِكَ مِنْ ذَلِكَ شَكٌّ.

33. وَمَنْ خَرَجَ عَلَى إِمَامٍ مِنْ أُمَّةِ
الْمُسْلِمِينَ وَقَدْ كَانَ النَّاسُ اجْتَمَعُوا عَلَيْهِ
وَأَقْرَبُوا لَهُ بِالْجِلَافَةِ بِأَيِّ وَجْهِ كَانَ بِالرِّضَا
أَوْ بِالْغَلْبَةِ، فَقَدْ شَقَّ هَذَا الْخَارِجُ عَصَا
الْمُسْلِمِينَ وَخَالَفَ الْأَثَرِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ
ﷺ، فَإِنْ مَاتَ الْخَارِجُ عَلَيْهِ، مَاتَ مَيِّتَةً
جَاهِلِيَّةً.

34. وَلَا يَجِلُّ قِتَالُ السُّلْطَانِ، وَلَا
الْخُرُوجُ عَلَيْهِ لِأَخِذٍ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ فَعَلَ
ذَلِكَ فَهُوَ مُبْتَدِعٌ عَلَى غَيْرِ السُّنَّةِ وَالطَّرِيقِ.

35. وَقِتَالُ اللُّصُوصِ وَالْخَوَارِجِ جَائِزٌ إِذَا
عَرَّضُوا لِلرَّجُلِ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَهُ أَنْ
يُقَاتِلَ عَنْ نَفْسِهِ وَمَالِهِ وَيُدْفَعَ عَنْهَا بِكُلِّ مَا
يَقْدِرُ عَلَيْهِ، وَلَيْسَ لَهُ إِذَا فَارَقُوهُ أَوْ تَرَكَوهُ
أَنْ يَطْلُبَهُمْ، وَلَا يَتَّبِعَ أَثَرَهُمْ لَيْسَ لِأَحَدٍ
إِلَّا الْإِمَامُ، أَوْ وِلَاةُ الْمُسْلِمِينَ، إِنَّمَا لَهُ أَنْ
يُدْفَعَ عَنْ نَفْسِهِ فِي مَقَامِهِ ذَلِكَ، وَيَتَوَيَّ
بِجَهْدِهِ أَنْ لَا يَقْتُلَ أَحَدًا.

فَإِنْ أَتَى عَلَى بَدَنِهِ فِي دَفْعِهِ عَنْ نَفْسِهِ فِي
الْمَعْرَكَةِ فَأَبْدَى اللَّهُ الْمَقْتُولَ، وَإِنْ قُتِلَ
هَذَا فِي تِلْكَ الْحَالِ وَهُوَ يُدْفَعُ عَنْ نَفْسِهِ
وَمَالِهِ رَجَوْتُ لَهُ الشَّهَادَةَ كَمَا جَاءَ فِي
الْأَحَادِيثِ. وَجَمِيعُ الْأَثَرِ فِي هَذَا إِنَّمَا أَمَرَ
بِقِتَالِهِ وَلَمْ يُؤْمَرْ بِقَتْلِهِ وَلَا اتِّبَاعِهِ.

Ook dient hij hem niet af te maken wanneer hij naar de grond geslagen is of gewond is. Als hij hem gevangenneemt, dan heeft hij niet het recht om hem te doden, noch om de *ḥadd* (voorgeschreven straf) op hem uit te voeren, maar hij dient zijn zaak aan te geven bij degene die door Allāh als autoriteit aangesteld is zodat hij over hem kan oordelen.^[1]

وَلَا يَجْهَرُ عَلَيْهِ إِنْ صُرِعَ أَوْ كَانَ جَرِيحًا، وَإِنْ أَخَذَهُ أَسِيرًا فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَقْتُلَهُ، وَلَا يُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدَّ، وَلَكِنْ يَرْفَعُ أَمْرَهُ إِلَى مَنْ وَلَّاهُ اللَّهُ فَيَحْكُمُ فِيهِ.

36. We getuigen voor niemand van Ahl al-Qiblah^[2] dat hij, vanwege een daad die hij verricht heeft, naar het Paradijs of naar het Vuur gaat. We hebben hoop voor de vrome maar we vrezen ook voor hem, en we vrezen voor de zondige slechtdoener maar we hopen ook voor hem op de Genade van Allāh.

36. وَلَا تُشْهَدُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ بِعَمَلٍ يَعْمَلُهُ يَجَنُّهُ وَلَا نَارٍ تَرْجُو لِلصَّالِحِ وَتَخَافُ عَلَيْهِ، وَتَخَافُ عَلَى الْمُسِيءِ الْمُذْنِبِ وَتَرْجُو لَهُ رَحْمَةَ اللَّهِ.

37. Wie Allāh ontmoet met een zonde – waardoor hij het Vuur zou verdienen – in een staat van berouw en zonder erop door te zijn gegaan, dan zal Allāh zijn berouw accepteren; Hij accepteert het berouw van Zijn dienaren en vergeeft de slechte daden.

37. وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ بِذَنْبٍ يَجِبُ لَهُ بِهِ النَّارُ تَائِبًا غَيْرَ مُصِرٍّ عَلَيْهِ، فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ وَيَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ.

38. Wie Hem ontmoet terwijl de *ḥadd* (voorgeschreven straf) van die zonde reeds op hem uitgevoerd is in het wereldse leven, dan is dat de kwijtschelding ervan, zoals gekomen is in de overlevering van de Boodschapper van Allāh ﷺ.^[3]

38. وَمَنْ لَقِيَهُ وَقَدْ أُقِيمَ عَلَيْهِ حَدُّ ذَلِكَ الذَّنْبِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَتُهُ كَمَا جَاءَ فِي الْحَبَرِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

39. Als iemand Hem ontmoet terwijl hij doorging en geen berouw toonde van de zonden waardoor hij bestraffing zou verdienen, dan ligt zijn zaak bij Allāh: als Hij wil bestraffen Hij hem en als Hij wil vergeeft Hij hem.

39. وَمَنْ لَقِيَهُ مُصِرًّا غَيْرَ تَائِبٍ مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِي قَدْ اسْتَوْجَبَ بِهَا الْعُقُوبَةَ، فَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ، إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ عَفَّرَ لَهُ.

40. Wie Hem treft als ongelovige, zal door Hem bestraft worden en Hij zal hem niet vergeven.

40. وَمَنْ لَقِيَهُ كَافِرًا عَذَّبَهُ وَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ.

[1] In Ṣaḥīḥ Muslim (140) is overgeleverd van Abū Hurayrah رضي الله عنه, hij zei: “Een man kwam naar de Boodschapper van Allāh ﷺ toe en zei: ‘O Boodschapper van Allāh, wat als een man komt en mijn bezit af wil nemen?’ Hij (ﷺ) zei: ‘Geef hem dan niet je bezit.’ Hij zei: ‘Wat als hij mij bevecht?’ Hij (ﷺ) zei: ‘Bevecht hem dan.’ Hij zei: ‘Wat als hij mij doodt?’ Hij (ﷺ) zei: ‘Dan ben jij een martelaar (*shahīd*).’ Hij zei: ‘Wat als ik hem dood?’ Hij (ﷺ) zei: ‘Dan is hij in het Vuur.’”

[2] Ahl al-Qiblah: de mensen van de gebedsrichting, d.w.z. de moslims. Dit is een term die veelvuldig door geleerden gebruikt wordt om de moslims aan te duiden in islamitische literatuur.

[3] Zie: Sahīḥ al-Boekhaari (6801) en Sahīḥ Moeslim (1709).

41. Steniging is de legitieme straf voor degene die overspel gepleegd heeft terwijl hij *muḥṣan* was,^[1] als hij toegeeft of als er een bewijs tot stand is gekomen tegen hem. Steniging is uitgevoerd door de Boodschapper van Allāh ﷺ en door de (vier) rechtgeleide Imāms.

42. Wie iemand van de metgezellen van de Boodschapper van Allāh ﷺ kleineert, of hem haat vanwege iets wat hij gedaan heeft, of zijn tekortkomingen vermeldt, die is een innovator, totdat hij (Allāh) om genade vraagt voor hen allen en zijn hart zuiver is tegenover hen.

43. An-Nifāq (huichelarij) staat gelijk aan ongeloof; het houdt namelijk in dat iemand ongelovig is in Allāh en een ander aanbidt dan Hem, terwijl hij in het openbaar de Islam uitdraagt, zoals de *munāfiqīn* (huichelaren) in de tijd van de Boodschapper van Allāh ﷺ.

44. Wat betreft bepaalde overleveringen die gekomen zijn, zoals: “Er zijn drie [eigenschappen], als iemand die heeft, dan is hij een *munāfiq* (huichelaar).”^[2] Dit is bedoeld als een intensivering in de toespraak. We leveren het over zoals het gekomen is en we geven er geen uitleg aan.^[3] En zijn (ﷺ) uitspraak: “Word geen afgedwaalde ongelovigen (*kuffār*) na mij door elkaars nekken te slaan.”^[4] En zoals: “Als twee moslims elkaar ontmoeten met hun twee zwaarden, dan is de doden en de gedode in het Vuur.”^[5]

Hetzelfde geldt voor: “Het uitschelden van een moslim is zondigheid en het bevechten van hem is ongeloof (*kufr*).”^[6] En zoals: “Als iemand tegen zijn broeder zegt: ‘Ongelovige’, dan keert het terug naar één van hen tweeën.”^[7] En zoals: “Het is ongeloof (*kufr*) in Allāh om je te distantiëren van je bloedlijn, zelfs al is het subtiel.”^[8] En

41. وَالرَّجْمُ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى وَقَدْ أُحْصِنَ إِذَا اعْتَرَفَ أَوْ قَامَتْ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ، وَقَدْ رَجِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَجِمَتِ الْأَئِمَّةُ الرَّاشِدُونَ.

42. وَمَنْ انْتَقَصَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَوْ أَبْغَضَهُ لِحَدِّثٍ كَانَ مِنْهُ أَوْ ذَكَرَ مَسَاوِيهِ: كَانَ مُبْتَدِعًا حَتَّى يَرْجَحَ عَلَيْهِمْ جَمِيعًا وَيَكُونَ قَلْبُهُ لَهُمْ سَلِيمًا.

43. وَالنِّفَاقُ هُوَ الْكُفْرُ، أَنْ يَكْفُرَ بِاللَّهِ وَيَعْبُدَ غَيْرَهُ وَيُظْهِرُ الْإِسْلَامَ فِي الْعَلَانِيَةِ، مِثْلَ الْمُنَافِقِينَ الَّذِينَ كَانُوا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.

44. وَهَذِهِ الْأَحَادِيثُ الَّتِي جَاءَتْ: «ثَلَاثٌ مَنْ كُنْ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ»؛ هَذَا عَلَى التَّغْلِيظِ، نَرَوِيهَا كَمَا جَاءَتْ وَلَا نَقْسِرُهَا. وَقَوْلُهُ: «لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفْرًا ضَلَالًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ»؛ وَمِثْلُ: «إِذَا التَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيِّئِهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ».

وَمِثْلُ: «سَبَّ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَفِتْنَةٌ كُفْرٌ»؛ وَمِثْلُ: «مَنْ قَالَ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا»؛ وَمِثْلُ: «كُفْرٌ بِاللَّهِ تَبَرُّؤٌ مِنْ نَسَبٍ وَإِنْ دَقَّ»؛

[1] *Muḥṣan*: iemand die een huwelijk geconsumeerd heeft.

[2] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (33), Ṣaḥīḥ Muslim (123) en Musnad Aḥmad (10925).

[3] D.w.z.: de vermelding van *kufr* (ongeloof) in deze overleveringen is ter verscherping en verzwaring in de toespraak; het is niet *kufr akbar* (groter ongeloof) waarmee iemand buiten de Islam treedt, maar *kufr aṣghar* (kleiner ongeloof).

[4] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (67), Ṣaḥīḥ Muslim (4399) en Musnad Aḥmad (2036).

[5] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (31), Ṣaḥīḥ Muslim (7355) en Musnad Aḥmad (20439).

[6] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (48), Ṣaḥīḥ Muslim (133) en Musnad Aḥmad (3903).

[7] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhārīyy (6104), Ṣaḥīḥ Muslim (127) en Musnad Aḥmad (4687).

[8] Overgeleverd in Musnad Aḥmad (7019) en Sunan Ibn Mājah (2744).

dergelijke overleveringen die authentiek en bewaard zijn: we geven ons eraan over, zelfs al weten we de uitleg niet ervan. We spreken er niet over (op een wijze die tegen de letterlijke betekenis ingaat), we discussiëren er niet over en we leggen deze overleveringen niet uit behalve zoals ze gekomen zijn. We verwerpen het niet, maar als er een sterker bewijs is, dan krijgt die voorrang.^[1]

45. Onder al-ʿImān (het geloof) valt: geloven dat het Paradijs en het Vuur (al) geschapen zijn. Ze zijn reeds geschapen, zoals overgeleverd is van de Boodschapper van Allāh ﷺ: “Ik trad het Paradijs binnen en ik zag een paleis.”^[2] En: “Ik zag al-Kawthar.”^[3] En: “Ik keek in het Paradijs en zag dat het merendeel van haar inwoners zo-en-zo waren, en ik keek in het Vuur en zag dat het merendeel van haar inwoners zo-en-zo waren.”^[4] Wie beweert dat ze niet geschapen zijn, die heeft de Qurʾān en de overleveringen van de Boodschapper van Allāh ﷺ ontkend. Ik beschouw hem niet als iemand die gelooft in het Paradijs en het Vuur.

46. Wie van Ahl al-Qiblah overlijdt als *muwahhid* (monotheïst): over hem wordt er gebeden en er wordt vergeving voor hem gevraagd. Het vragen om vergeving voor hem wordt hem niet ontnomen en het dodengebed over hem wordt niet gelaten vanwege een zonde die hij verricht heeft, of het nu een kleine of grote zonde is. Zijn zaak wordt overgelaten aan Allāh ﷻ.^[5] ■

وَتَحْمِلُ هَذِهِ الْأَحَادِيثُ مِمَّا قَدْ صَحَّ وَحُفِظَ، فَإِنَّا نُسَلِّمُ لَهُ وَإِن لَّمْ نَعْلَمْ تَفْسِيرَهَا، وَلَا نَسْكَلُ فِيهِ وَلَا نُجَادِلُ فِيهِ وَلَا نُنَاسِرُ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ إِلَّا بِبَيِّنٍ مَّا جَاءَتْ، لَا تَرُدُّهَا إِلَّا بِأَحَقِّ مِنْهَا.

45. وَمِنَ الْإِيمَانِ: الْإِعْتِقَادُ أَنَّ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ مَخْلُوقَتَانِ، قَدْ خُلِقَتَا كَمَا جَاءَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: «دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ قَصْرًا؛ وَ: «رَأَيْتُ الْكَوْثَرَ»؛ وَ: «اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا كَذَا، وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا كَذَا وَكَذَا»؛ فَمَنْ زَعَمَ أَنَّ هُمَا لَمْ تُخْلَقَا فَهُوَ مُكَذِّبٌ بِالْقُرْآنِ وَأَحَادِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَلَا أَحْسِبُهُ يُؤْمِنُ بِالْجَنَّةِ وَالنَّارِ.

46. وَمَنْ مَاتَ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ مُؤَدًّا يُصَلَّى عَلَيْهِ، وَيُسْتَغْفَرُ لَهُ وَلَا يُجْعَبُ عَنْهُ الْإِسْتِغْفَارُ وَلَا يُشْرَكُ الصَّلَاةُ عَلَيْهِ لِذَنْبٍ أَذْنَبَهُ صَغِيرًا كَانَ أَوْ كَبِيرًا، أَمَرُهُ إِلَى اللَّهِ ﷻ.

[1] D.w.z. wanneer de teksten niet samen te nemen zijn.

[2] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (5226) en Ṣaḥīḥ Muslim (2394).

[3] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (6581) dat de Profeet ﷺ zei: “Toen ik in het Paradijs aan het lopen was (tijdens de nacht van de Opstijging), zag ik ineens een rivier met tenten van holle parels op de twee oevers ervan. Ik zei: ‘Wat is dit, o Jibril?’ Hij zei: ‘Dit is al-Kawthar die jouw Heer aan jou gegeven heeft.’ Ineens trof ik dat haar klei – of haar geur (twijfel van de overleveraar Hudbah) – scherpe muskus was.”

[4] Overgeleverd in Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy (3241) en Ṣaḥīḥ Muslim (7038) van ‘Imrān ibn Ḥuṣayn ﷺ dat de Profeet ﷺ zei: “Ik keek in het Paradijs en zag dat het merendeel van haar inwoners armen waren, en ik keek in het Vuur en zag dat het merendeel van haar inwoners vrouwen waren.”

[5] **Profijt:** al-ʿImām ‘Aliyy ibn al-Madiniyy (234 NH) – de leraar van o.a. al-ʿImām al-Bukhāriyy een van de Imāms van de Sunnah in de tijd van al-ʿImām Aḥmad – schreef tevens een verhandeling over de geloofsleer die bekend kwam te staan als ‘Aqīdat ‘Aliyy ibn al-Madiniyy (De Geloofsleer van ‘Aliyy ibn al-Madiniyy) en die op ongeveer twee pagina’s na vrijwel volledig – zowel qua inhoud als qua bewoording – overeen-

komt met 'De Fundamenten van de Sunnah' van al-'Imām Aḥmad. 'De Geloofsleer van 'Aliyy ibn al-Madīniyy' werd overgeleverd door al-'Imām al-Lālakā'īyy (418 NH) in Sharḥ Uṣūl I'tiqād Ahl as-Sunnah, vol. 1, pp. 260-267 (nr. 290, Dār al-Lu'lu'ah, 1^e druk 1443 NH/2022 NC, ed. 'Ādil Āl Ḥamdān), direct na 'De Fundamenten van de Sunnah' van al-'Imām Aḥmad. De reden van deze overeenkomstigheid is vermoedelijk omdat hij aan wilde tonen dat hij teruggekomen was op bepaalde fouten (nadat vooral Aḥmad hem bekritiseerde) en zich op dezelfde geloofsleer als Aḥmad bevond. Daarom vermeldde al-Lālakā'īyy het na die van Aḥmad.

De verhandeling van al-'Imām 'Aliyy ibn al-Madīniyy begint met de tekst: "De bindende Sunnah is als volgt, en wie ook maar één kenmerk ervan laat, door het niet te accepteren en er niet in te geloven, behoort niet tot de mensen van de Sunnah..." Dit komt vrijwel overeen met de koptekst boven passage 7 in 'De Fundamenten van de Sunnah' van al-'Imām Aḥmad, waar staat: "Tot de verplichte, bindende Sunnah behoren de volgende zaken, en wie ook maar één kenmerk ervan laat, door het niet te accepteren en er niet in te geloven, behoort niet tot de mensen van de Sunnah..."

De eerste pagina van 'De Fundamenten van de Sunnah' van al-'Imām Aḥmad staat er dus niet in, maar vanaf het hiervoor geciteerde beginstuk, komt 'De Geloofsleer van 'Aliyy ibn al-Madīniyy' vrijwel volledig overeen, met hier en daar slechts een verschil in het weglaten of toevoegen van enkele woorden. Aan het einde heeft al-'Imām 'Aliyy ibn al-Madīniyy echter een volledige pagina toegevoegd die niet in 'De Fundamenten van de Sunnah' van Aḥmad staat. Dat aanvullende stuk zal hieronder vermeld worden, om zo de twee verhandelingen van deze twee Imāms samengenomen te hebben:

**Al-'Imām 'Aliyy ibn al-Madīniyy (234 NH) zei in zijn aanvullend stuk op
'De Fundamenten van de Sunnah', aan het einde van 'De Geloofsleer van 'Aliyy ibn al-Madīniyy'
zoals overgeleverd werd door al-Lālakā'īyy in Sharḥ Uṣūl al-I'tiqād (vol. 1, pp. 266-267):**

Als je ziet dat een man houdt van Abū Hurayrah (57 NH), smeekbedes voor hem verricht en (Allāh) om genade vraagt voor hem, hoop dan op zijn goedheid en weet dat hij vrij is van innovaties. Als je ziet dat een man houdt van 'Umar ibn 'Abd al-'Aziz (101 NH) en hij zijn goedheden vermeldt en verspreid, weet dan dat daar goedheid achter zit, als Allāh het wil.

Als je ziet dat een man, als het gaat om de mensen van al-Başrah, bouwt op Ayyūb as-Sakhtiyāniyy (131 NH), Ibn 'Awn (151 NH), Yūnus (ibn 'Ubayd; 140 NH) en at-Taymiyy (143 NH), en hij van hen houdt en hen veelvuldig vermeldt en als rolmodellen neemt, hoop dan op zijn goedheid. En vervolgens, na de voorgenoemden: Ḥammād ibn Salamah (167 NH), Mu'adh ibn Mu'adh (196 NH) en Wahb ibn Jarīr (206 NH), want zij zijn een kwel-ling voor de mensen van innovaties.

Als je ziet dat een man van de mensen van al-Kūfah bouwt op Ṭalḥah ibn Muṣarrif (112 NH), Ibn Abjar, Ibn Ḥayyān at-Taymiyy (145 NH), Mālik ibn Mighwal (159 NH), Sufyān ibn Sa'īd ath-Thawriyy (161 NH) en Zā'idah, draag dan hoop voor hem. En na hen: 'Abdullāh ibn Idrīs (192 NH), Muḥammad ibn 'Ubayd (204 NH), Ibn Abī Ghaniyyah (186 NH) en al-Muḥaribiy (195 NH) – draag dan hoop voor hem.

Als je ziet dat een man houdt van Abū Ḥanīfah (150 NH), van zijn opinie (ra'y) en van het bestuderen ervan, wees dan niet gerust bij hem, noch bij degene die zijn *madh-hab* (school) volgt, van degenen die het extreme ingaan met betrekking tot hem en hem als Imām nemen. ■

وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَيَدْعُو لَهُ وَيَرْحَمُ عَلَيْهِ، فَارْجُ خَيْرَهُ وَاعْلَمْ أَنَّهُ بَرِيءٌ مِنَ الْبِدْعِ. وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحِبُّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَيَذْكُرُ نَحَاسَةً وَيَنْشُرُهَا، فَاعْلَمْ أَنَّ وَرَاءَ ذَلِكَ خَيْرًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَتَّبِعُ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ عَلَى أَيُّوبَ السَّكْتِيَّانِي، وَابْنَ عَوْنٍ، وَيُونُسَ، وَالتَّيْمِيَّ، وَيُحِبُّهُمْ وَيُكْثِرُ ذِكْرَهُمْ وَالْإِفْيَاءَ بِهِمْ، فَارْجُ خَيْرَهُ. ثُمَّ مِنْ بَعْدِ هَؤُلَاءِ: حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، فَإِنَّ هَؤُلَاءِ عِنْتُهُ عَلَى أَهْلِ الْبِدْعِ.

وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ مِنَ أَهْلِ الْكُوفَةِ يَتَّبِعُ عَلَى طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ وَابْنَ أَبِيجَرَ وَأَبِي حَيَّانِ التَّيْمِيِّ وَمَالِكَ بْنَ مَغُولٍ وَسُفْيَانَ بْنَ سَعِيدٍ الثَّوْرِيَّ وَزَيْنَةَ فَارَجَةَ. وَمَنْ يَعْجَلُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَمُحَمَّدِ بْنِ عُسَيْدٍ وَابْنِ أَبِي غَنِيَّةٍ وَالْمُحَارِبِيِّ فَارْجُ.

وَإِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَبَا حَنِيفَةَ وَرَأْيَهُ وَالنَّظَرَ فِيهِ، فَلَا تَطْمَئِنِّ إِلَيْهِ وَإِلَى مَنْ يَذْهَبُ مَذْهَبَهُ عَنْ يَغْلُو فِي أَمْرِهِ وَيَتَّخِذُهُ إِمَامًا. ■

Verhandelingen in 'De Geloofsleer van Ahl as-Sunnah: Een selectie authentieke verhandelingen van de Salaf & de klassieke Imams (tot 400 NH)':

1. *De Geloofsleer van Sufyān ath-Thawriyy*, door al-'Imām Sufyān ath-Thawriyy (161 NH).
2. *Een Korte Geloofsleer van al-'Imām Mālik*, door al-'Imām Mālik ibn Anas (179 NH).
3. *De Inleiding van ar-Risālah*, door al-'Imām ash-Shāfi'yy (204 NH).
4. *De Fundamenten van de Sunnah*, door al-'Imām al-Ḥumaydiyy (219 NH).
5. *De Geloofsleer van Qutaybah ibn Sa'īd*, door al-'Imām Qutaybah ibn Sa'īd (240 NH).
6. *De Fundamenten van de Sunnah*, door al-'Imām Aḥmad ibn Ḥanbal (241 NH).
7. *De Geloofsleer van al-Bukhāriyy*, door al-'Imām al-Bukhāriyy (256 NH).
8. *De Uitleg van de Sunnah*, door al-'Imām al-Muzaniyy (264 NH).
9. *Het Fundament van de Sunnah & de Geloofsleer van de Religie (De Geloofsleer van ar-Rāziyyayn)*, door al-'Imām Abū Zur'ah ar-Rāziyy (264 NH) & al-'Imām Abū Ḥātim ar-Rāziyy (277 NH).
10. *De Geloofsleer van Ḥarb al-Kirmāniyy (Het Standpunt in de Geloofsleer)*, door al-'Imām Ḥarb ibn Ismā'īl al-Kirmāniyy (280 NH).
11. *De Duidelijke Sunnah*, door al-'Imām Ibn Jarīr aṭ-Ṭabariyy (310 NH).
12. *Het Ḥā'iyyah-gedicht over de Sunnah*, door al-'Imām Ibn Abī Dāwūd (316 NH).
13. *De Uitleg van de Sunnah*, door al-'Imām al-Barbahāriyy (329 NH).
14. *De Inleiding van al-Jāmi'* (*De Geloofsleer van Mālik*), door al-'Imām Ibn Abī Zayd al-Qayrawāniyy al-Mālikiyy (386 NH).
15. *De Inleiding van ar-Risālah*, door al-'Imām Ibn Abī Zayd al-Qayrawāniyy al-Mālikiyy (386 NH).

Appendix:

16. *Al-'Aqidah al-Wāsiṭiyyah (De Wāsiṭische Geloofsleer)*, door al-'Imām Ibn Taymiyyah (728 NH).
17. *De Geloofsleer van Ibn 'Abd al-Wahhāb (De brief aan de inwoners van al-Qaṣīm)*, door al-'Imām Muḥammad ibn 'Abd al-Wahhāb (1206 NH).